הלכות יחוד שבוע א'

הקדמה-חומר האיסור

גמ' קידושין פא. הנך שבוייתא עד פא: מתייחד אדם אם אמו [1-2]
רמב"ם הלכות איסורי ביאה פכ"ב הלכה י"ח-כ"א [3]

מקור להאיסור של יחוד

מתני' קידושין פ: עד גמ' נימא מתני' [4]

שלחן ערוך אבן העזר סימן כ"ב סעיף א' [5-6]

יחוד בזקן וחלש

אגרות משה אהע"ז ח"ד סימן ס"ה אות י' [7]

יחוד אם אחותו

גמ' קידושין פא: מתייחד אדם אם אמו עד הגדילו [2]

רש"י שם ד"ה ודר אם אמו או אם בתו גמ' סנהדרין סד. [8]

בית שמאול ס"ק א' [5-6]

Optional שו"ת אגרות משה אהע"ז חלק ד' סימן סד אות א'

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין פא.

לאתרויי ביה. אמאי יצא עליה אין מיס בולקין אומה[ב]: לא שנו. דאתמר אמאי מתייחדת עם שני אנשים: שמא יצטרך אחד לנקביו. ובעי להתרחק לנעיות: דניחוו עליה אחד. אם יצא עליה ויעידו לפני ב"ד ולא יתמו עליה מגילה: דלי ברעיך. מסר לנכם שנקדמנה:

מלקין על היחוד. פי' בקונטרס דמילי בפנויה דהכי מוקי לה בסמוך ואין אומרים על היחוד מילי ביחוד אמאי אינש וקשה דאמאי כן לגדדין קמני ריבא בפנויה ופיפא בנשית אינש ונראה לפרש דפיפא נמי מילי בפנויה ולאומרה לכהן משום זונה ומיהו קשה דתנן בפ"ק דכתובות (דף יב.[ו]) היתה מעוברת[ז] ואמרו לה מה טיבו של עובר זה מאיש[ח] פלוני וכהן הוא רבי יהושע אומר אינה נאמנת ופריך עליה בגמרא מהא דאמר רב הכא אין אומרים על היחוד ומשני מעלה עשו ביאסתן ולפי מה שפירשתי דמילי לאומרה לכהן לא משני גמרא התם מילי דהא הכא מילי ליאסתן ואפ"ה אמרינן דאין אומרים ויש לומר לעולם מילי ליאסתן והא דמשני התם מעלה עשו ביאסתן שאני התם דאינה נאמנת משום דמודה היא שנבעלה והכא דקאמר דאין אומרים הייט משום מעלה דאינה מודה שנבעלה:

בעלה בעיר אין חוששין לה משום יחוד. פי' בקונטרס אין מוסשין להלקות משמע מתוך פירושו הא איסורא מיהא איכא וקשה דאמאי כן מאי פריך בסמוך על רב יוסף דקאמר שקולו דרגא מתוחי ביני והאמר רבה בעלה בעיר אין מוסשין לה משום יחוד ומאי קושיא נהי דמלקות ליכא איסורא מיהא איכא ונראה לפרש אין מוסשין כלל משום יחוד ואפילו איסורא ליכא:

סקבא דשתא ריגלא. ריעוע של ימות הסגה ליחוד ולעבירה (ה) כלומר ימות הרגל [שיש] קבוצות אנשים ונשים לשמוע הדרשה ונותנין עין זה על זה וי"ל לכך נהגו להתענות לאחר פסח ולאחר סוכות:

אנשים מבפנים ונשים מבחוץ חוששין משום יחוד במתניתא תנא איפכא אמר אביי השתא דאמר רב בהנא הכי ותנא מתניתא איפכא אנא[ט] נעביד להומרא אביי דייר גולפי רבא דייר קנה אמר אבין[ז] סקבא דשתא ריגלא[ח] חנך שבוייתא דאתאי לנהרדעא אסקינהו לבי רב עמרם חסידא אשקולו דרגא מקמייהו בהדי דקא חלפה חדא מנייהו נפל נהורא באיפומא שקליה רב עמרם לדרגא דלא הוו יכלין בי עשרה למדליא דלייא לחודיה סליק ואזיל כי ממא לפלגא דרגא איפשה רמא קלא נורא בי עמרם אתו רבנן אמרו ליה בסיפתינן אמר להו מוטב תיכספו בי עמרם בעלמא הדין ולא תיכספו מיניה לעלמא דאתי אשבעיה דינפק מיניה נפק מיניה כי עמודא דנורא אמר ליה חזי דאת נורא ואנא בישרא ואנא עדיפנא מינך רבי מאיר הוה מתלוצץ בעוברי עבירה יומא חד אדמי ליה שטן כאיתתא בהך גיסא דנהרא לא הוה מברא נקט מצרא וקא עבר כי ממא פלגא מצרא שבקיה אמר אי לאו דקא מכרזי ברקיעא הזהרו בר' מאיר ותורתו שויתיה לדמך תרתי מעי ר' עקיבא הוה מתלוצץ בעוברי עבירה יומא חד אדמי ליה שטן כאיתתא בריש דיקלא לדיקלא וקסליק ואזיל כי ממא לפלגיה דדיקלא שבקיה אמר אי לאו דמכרזי ברקיעא הזהרו ברבי עקיבא ותורתו שויתיה לדמך תרתי מעי פלימו הוה רגיל למימר כל יומא [י] גירא בעיניה דשטן יומא חד מעלי יומא דכיפורי הוה אדמי ליה כעניא אתא קרא אבבא אפיקו ליה ריפתא אמר ליה[יא] יומא כי האידנא כולי עלמא גואי ואנא אבראי עייליה וקריבו ליה ריפתא אמר ליה[יב] יומא כי האידנא כולי עלמא אתכא ואנא לחודאי אתיוהו אותבוהו אתכא הוה יתיב מלא נפשיה שיחנא וכיבי עליה והוה קעביד (ג) ביה מילי דמאים א"ל[יג] תיב

ליאסף ולכא לכנות הלליקה כדי שיחלל מילכו שיתפיים מכן: אתו רבנן. שהיו קטנים שהיה שם לליקה: אשבעיה. רב עמרם ליכר הרש שיצא ממנו: מתלוצץ בעבירה[יד]. אומר שנקל הוא להתגבר על יצרו[יד] אם היו רוצים: אדמי ליה שטן. דהוה יצר הרע: בהך גיסא דמברא. לצד השני שמעבר המים: לא הוה מברא. ספינות המעברות: נקט מצרא. אבל מתות משפת הנהר אל שפתו ומוחזק בו (ד) לנא על דף קצר המוטל בראותב הנהר: שבקיה. הילר לרבי מאיר: אתכא. על השלחן אוכלין: וכיבי. ונ"ל המוליאין ליחה ומחוסין:

מיב

מסורת הש"ס עם הוספות

ח) טוסה דף ז. (ע"ז כה). ט) (לעיל לט:). ז) מוסה יב. 7) (לעיל ל. וש"נ). ה) סוטה ז. ו) ושם.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה (מי יאמר דנכסרים) תא"ל ונ"כ ס"א אין זה: (ב) שם וסוס קעביד מילי דמיפאים כל"ל ומיכא מיה ממקק: (ג) רש"י ד"ה בעלה וכו' לאלקות. נ"ב כלומר להלקות ולהכרחו כמנכת מר זוטרא: (ד) ד"ה נקטו מלרא וכו' ומוחזק כי לעבור על לף: (ה) תוס' ד"ה בקבא וכו' ולעבירה ימות כל"ל ותיכא כלומר נמחק ה):

הגהות הגר"א

[א] גמ' מר זוטרא מלקי דמכריז. פי' המכ"ס לקלי אפיה. (והגר"א נפסלי הל"פ על הכל"ס):

הגהות וציונים

[ב] בכת"י הראשונים אחד מהם לנקביו (כמו בכתוב. עיין הגהות הרד"ל): ג) דפו"י שקילו: ג) [צ"ל אנן וכ"א בהראש"ן (גלין)]: 7) ב' הערוך אבי (גלין): ה) [פי' כיון שאוכלין ושתין יבטלו ממלאכתן מתייחדין ובאין לידי עבירה. ערוך] (גלין): ו) דפו"ס להו: ז) ד"ה אמרו ליה (רש"ל): ח) דפו"ס וקצת כת"י אמרן: ט) בדפו"ס ובכת"י נוסף דיבור מוהרב ליה אפסירא. ד"לוקה על לא טובה השמועה. ועי' הגהות הי"ל בלקוט ספרשים: י) יואם תכנס הוא לפנים ליהא בכת"י והפו"י ונוסף ע"פ רש"ל, ע"ש: כ) דפו"ס יכת"י בשבחי עבירה: ל) צ"ל יצרן (באה"ס, כ"ה בכת"י): מ) [צ"ל יאוה מדברת עם אחד ואמרו לה כו' (גלין)]: נ) [צ"ל של איש זה איש בלוני כו' (גלין)]: ס) ובכ"י כו' תצ"ב העתיק ולעבירה כל ימות הרגל:

לעזי רש"י

קבשטר"א. פירוש לפסר. רשן (ערוך ערך לפסר). הכל לו לוטנס קטנים נטולר הפאמה לנהוג אותה:

דדריסדור"א. פירוש שפטוף. פלנ (ועל גגן של בסמוך מסמ). הסרה (ערוך ערך סקנ):

יבי"ק. ל"ל מלנ"ן (המקרנס וכ"ה בפסו"ד ובמ"). פירוש פלנים. כמין מכים (רש"י מולנ מו ע"ב ד"ה גולדי גולדי) ובירן רש"י ב"מ פל ע"ב ד"ה ונגדי ממוחיה:

ליקוטי רש"י

לא שנו. הא דתנן אבל אמאי מתייחדת עם שני אנשים. תרי ואידהו הא תלתא. אלא שמא יצטרך הוא אחד לנקביו ומיהו אמרינן דה לא כגי מחרי שמא יצטרך הנעל לו אלית ב"ל לנקביו וכו'. דניחוו עליה בהדי. אם יצא עליה יעידו עליו בב"ד הגדול ולא יקבלו (פרשת ר.). כגון רבי חגינא בר פפי וחבריו. בגון רבי חגינא בר פפי ורבריו. בגון רבי לוקח שלנם כמ לנסף ילכו להתגבר מתחלי קוני (לעל פ.). מלקין בל היחוד. מכת מרדות. ואין אומרין. אמר בל נעלה בעבל יחוד בעלמא (כתובות יב.). גירא בעיניה. בלשון מייסי מתגרה בו ובכון בוא יצר הרע ולא אוכל שיתגלגל (ועל ל.). הרי זה לתן בעיניו בל שטן שרואה בעיניו בתין בו בה לתלק מעלינו עול מלות (בזוהר לח.).

עין משפט
נר מצוה

קיג א טוס"ע אה"ע סי' כג סעי' ד טה"ש: קיד ב ג מיי' פכ"ג מהל' אישות פלה הל' ג ממג לאוין קכו טוס"ע אה"ע בימן כב סעיף ג: קטו ד מיי' פכ"ד מהל' מלכים הל' ה טוס"ע אה"ע סי' קעה סעיף כ: קטז ה מיי' פכ"ג מהל' אישות הל' יג טוס"ע אה"ע סי' כג סעיף ה: קיז ו מיי' שם טוס"ע שם סעיף יז: קיח ז מיי' שם טוס"ע שם סעיף ח: קיט ח מיי' שם הל' ח טוס"ע שם סעי' ז:

רעוס' ר"י הזקן

יד מזה: לבקביו. וצריך להתרחק משום צניעות: [מעברים לו ב' ת"ח]. המקנא לאשתו ומעלה אותה לירושלים להשקותה: ה"ח. שידעו שאפורה לבעל ויתרו בו אם יבא עליה: דל כרעיך. מהר ללכת שקרימנה. ומסתברא דלענים מטיות חזיק עבר שרצה להזדוק כן הכעור אבל לכל שני אנשים כשרים מותר: חברי. רבי [יצחק] [בזוק] ורב כהנא: מלקין. מי שנתייחד עם אשה מלקין שניהם מכת מרדות יאם אשת איש היא אוסרים אותה לבעלה: אמר רב [אשיי]. הא דאמר רב מלקין דוקא מנורה אבל באשת איש אין מלקין אותה וכ"ש שאין אוסרין אותה שאם אחה מלקה יאמרו שיתנה לפי הלקי אותה דהאידנא ליכא מיהת ב"ד: מלקי. פר"ש אשת איש שנתייחדה ומהרינו שמעון דוד הלקה ולא משום זנות. הר"ם פכ"א דקדושה [כתב] מלקין פנויה על היחוד ומכרין שמשום יחוד הוא: מר נמי לילקי ולמכרי. גבי אשת איש: בהא. במלקות ולא שמע בהכי"ה ריוצא לעז על הבנים: על לא טובה. מי שיצא עליו קול שהוא עובר עבירה דמלקין אותו: דבני עלי. כתוב לאו: לא טובה. לאו הוא: אפסירא. פר"ש קרישט"ר. כמו אפסר בהמה: ומקרי. לפני הלוקה: אל בני. להודיע שפפני זה לוקה: אין חוששים. משום יחוד להלקותה: דכרוך ריפתא. שאכל: שקולו דרגא. סלקו המולם שלא יבד ויתיחד: שושבינתיה. בעל ברית: אנשים בחוץ. בבית החיצון ונשים בבית הפנימי אין לחוש ליחוד שאין לאיש ליכנס בבית הנשים ואע"פ שהאשה כשתצא תתיחד עם האנשים לא איכפת לן האשה מתיחדת עם

תורה אור השלם

א) אֶל בְּנִי כִּי לוֹא טוֹבָה הַשְּׁמֻעָה אֵינֶיךָ אֲנִי שֹׁמֵעַ מַעֲבִרִים עַם יְיָ:
שמואל א' ב, כד

מלקין על היחוד. פי' בקונטרס דמילי בפנויה דהכי מוקי לה בסמוך ואין אומרים על היחוד מילי ביחוד אמאי אינש וקשה דאמאי כן לגדדין קמני ריבא בפנויה ופיפא בנשית אינש ונראה לפרש דפיפא נמי מילי בפנויה ולאומרה לכהן משום זונה ומיהו קשה דתנן בפ"ק דכתובות (דף יב.[ו]) היתה מעוברת[ז] ואמרו לה מה טיבו של עובר זה מאיש[ח] פלוני וכהן הוא רבי יהושע אומר אינה נאמנת ופריך עליה בגמרא מהא דאמר רב הכא אין אומרים על היחוד ומשני מעלה עשו ביאסתן ולפי מה שפירשתי דמילי לאומרה לכהן לא משני גמרא התם מילי דהא הכא מילי ליאסתן ואפ"ה אמרינן דאין אומרים ויש לומר לעולם מילי ליאסתן והא דמשני התם מעלה עשו ביאסתן שאני התם דאינה נאמנת משום דמודה היא שנבעלה והכא דקאמר דאין אומרים הייט משום מעלה דאינה מודה שנבעלה:

בעלה בעיר אין חוששין לה משום יחוד. פי' בקונטרס אין מוסשין להלקות משמע מתוך פירושו הא איסורא מיהא איכא וקשה דאמאי כן מאי פריך בסמוך על רב יוסף דקאמר שקולו דרגא מתוחי ביני והאמר רבה בעלה בעיר אין מוסשין לה משום יחוד ומאי קושיא נהי דמלקות ליכא איסורא מיהא איכא ונראה לפרש אין מוסשין כלל משום יחוד ואפילו איסורא ליכא:

סקבא דשתא ריגלא. ריעוע של ימות הסגה ליחוד ולעבירה (ה) כלומר ימות הרגל [שיש] קבוצות אנשים ונשים לשמוע הדרשה ונותנין עין זה על זה וי"ל לכך נהגו להתענות לאחר פסח ולאחר סוכות:

אנשים מבפנים ונשים מבחוץ חוששין משום יחוד במתניתא תנא איפכא אמר אביי השתא דאמר רב בהנא הכי ותנא מתניתא איפכא אנא[ט] נעביד להומרא אביי דייר גולפי רבא דייר קנה אמר אבין[ז] סקבא דשתא ריגלא[ח] חנך שבוייתא דאתאי לנהרדעא אסקינהו לבי רב עמרם חסידא אשקולו דרגא מקמייהו בהדי דקא חלפה חדא מנייהו נפל נהורא באיפומא שקליה רב עמרם לדרגא דלא הוו יכלין בי עשרה למדליא דלייא לחודיה סליק ואזיל כי ממא לפלגא דרגא איפשה רמא קלא נורא בי עמרם אתו רבנן אמרו ליה בסיפתינן אמר להו מוטב תיכספו בי עמרם בעלמא הדין ולא תיכספו מיניה לעלמא דאתי אשבעיה דינפק מיניה נפק מיניה כי עמודא דנורא אמר ליה חזי דאת נורא ואנא בישרא ואנא עדיפנא מינך רבי מאיר הוה מתלוצץ בעוברי עבירה יומא חד אדמי ליה שטן כאיתתא בהך גיסא דנהרא לא הוה מברא נקט מצרא וקא עבר כי ממא פלגא מצרא שבקיה אמר אי לאו דקא מכרזי ברקיעא הזהרו בר' מאיר ותורתו שויתיה לדמך תרתי מעי ר' עקיבא הוה מתלוצץ בעוברי עבירה יומא חד אדמי ליה שטן כאיתתא בריש דיקלא לדיקלא וקסליק ואזיל כי ממא לפלגיה דדיקלא שבקיה אמר אי לאו דמכרזי ברקיעא הזהרו ברבי עקיבא ותורתו שויתיה לדמך תרתי מעי פלימו הוה רגיל למימר כל יומא [י] גירא בעיניה דשטן יומא חד מעלי יומא דכיפורי הוה אדמי ליה כעניא אתא קרא אבבא אפיקו ליה ריפתא אמר ליה[יא] יומא כי האידנא כולי עלמא גואי ואנא אבראי עייליה וקריבו ליה ריפתא אמר ליה[יב] יומא כי האידנא כולי עלמא אתכא ואנא לחודאי אתיוהו אותבוהו אתכא הוה יתיב מלא נפשיה שיחנא וכיבי עליה והוה קעביד (ג) ביה מילי דמאים א"ל[יג] תיב

ליאסף ולכא לכנות הלליקה כדי שיחלל מילכו שיתפיים מכן: אתו רבנן. שהיו קטנים שהיה שם לליקה: אשבעיה. רב עמרם ליכר הרש שיצא ממנו: מתלוצץ בעבירה[יד]. אומר שנקל הוא להתגבר על יצרו[יד] אם היו רוצים: אדמי ליה שטן. דהוה יצר הרע: בהך גיסא דמברא. לצד השני שמעבר המים: לא הוה מברא. ספינות המעברות: נקט מצרא. אבל מתות משפת הנהר אל שפתו ומוחזק בו (ד) לנא על דף קצר המוטל בראותב הנהר: שבקיה. הילר לרבי מאיר: אתכא. על השלחן אוכלין: וכיבי. ונ"ל המוליאין ליחה ומחוסין:

מיב

אביי מכלי לחו מכולה דכרא. נראה להני אמוראי מותרת בעלמא קא עבדי (ו) ואמן קיימא לן כרבנן דרבי יהודה (לקמן דף פב.) דאמרו לו לא נתנה ישראל לא על מנכסי זכר ולא על הבהמה: הכל

תיב שפיר אמר ליה הבו לי בסא יהבו ליה כסא אכמר שדא ביה כיתו נחרו ביה שקא ומית שמעו דהוו קאמרי פליגו קטל גברא פליגו קטל גברא ערק וטשא נפשיה בבית הכסא אזל בתריה נפל קמיה כי דחזיה[ח] דהוה מצטער גלי ליה נפשיה אמר ליה מאי טעמא אמרת הכי ואלא היכי אימא אמר ליה לימא מר דרמנא נגער[ט] ביה בשמן רבי חייא בר אשי הוה רגיל כל עידן דהוה נפל לאפיה הוה אמר הרחמן יצילנו מיצר הרע יומא חד שמעתינהו דביתהו אמרה מכדי הא כמה שני דפריש ליה מינאי מאי טעמא קאמר הכי יומא חדא הוה קא גרים בגינתיה קשטה נפשה חלפה ותנייה קמיה אמר לה מאן את אמרה אנא חרותא דהדרי מיומא תבעה אמרה ליה אייתי ניהלי לחך רומנא דריש צוציתא שוור אזל אתייה ניהלה כי אתא לביתיה הוה קא שגרא דביתהו תנורא סליק וקא יתיב בגויה אמרה ליה מאי האי אמר לה הכי והכי הוה מעשה אמרה ליה אנא הואי לא אשגח בה עד דיהבה ליה סימני אמר לה אנא מיהא לאיסורא איכוונו כל ימיו של אותו צדיק היה מתענה עד שמת באותה מיתה [ט] דתניא [י] אישה הפרם וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה יין ומטמאה למתים רבי עקיבא [יא] כי הוה מטי להאי פסוקא הוה בכי אמר ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה אמרה תורה צריכה[יב] כפרה וסליחה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה כיוצא בדבר אתה אומר [יג] ולא ידע ואשם ונשא עונו כשהיה רבי עקיבא מגיע לפסוק זה היה בוכה ומה מי שנתכוין לאכול שומן ועלה בידו חלב אמרה תורה ולא ידע ואשם ונשא עונו מי שנתכוין לאכול חלב ועלה בידו חלב על אחת כמה וכמה איסי בן יהודה אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו על דבר זה ידוו כל הדווים) מתייחד אדם עם אמו: אמר רב יהודה אמר רב אסי מתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו ועם בתו כי אמרה קמיה דשמואל אמר אסור להתייחד עם כל עריות שבתורה ואפילו עם בהמה תנן מתייחד אדם עם אמו ועם בתו וישן עמהם בקירוב בשר ותיובתא[יד] דשמואל אמר לך שמואל וליטעמיך הא דתניא אחותו וחמותו ושאר כל עריות שבתורה אין מתייחד עמהם אלא בעדים בעדים אין שלא בעדים לא אלא תנאי היא דתניא אמר רבי מאיר הזהרו בי מפני בתי אמר רבי טרפון הזהרו בי מפני כלתי ליגלג עליו אותו תלמיד אמר רבי אבהו משום רבי חנינא בן גמליאל לא היו ימים מועטים עד שנכשל אותו תלמיד בחמותו אפילו עם בהמה [טו]אביי מכללה[טו] מכולה דברא רב ששת מעבר ליה מצרא[טו] רב חנן מנהרדעא איקלע לרב כהנא לפום נהרא חזייה דיתיב וקא גרס וקיימא בהמה קמיה אמר ליה לא סבר לה מר אפילו עם בהמה אמר ליה [טו] לאו אדעתאי אמר רבא [טו] מתייחד אדם עם שתי יבמות ועם שתי צרות עם אשה וחמותה (לו) [יא] עם אשה ובת בעלה עם אשה ותינוקת שיודעת טעם ביאה ואין מוסרת עצמה לביאה:) הגדילו זה ישן בכסותו וכו': וכמה אמר רב אדא בר רב עזא אמר רב אסי [ז] תינוקת (ג) בת תשע שנים ויום אחד תינוק בן שתים עשרה שנה ויום אחד איכא דאמרי תינוקת בת שתים עשרה שנה ויום אחד תינוק בן שלש עשרה ויום אחד [ח] וזה וזה כדי שיהיו [ט] שדים נכונו ושערך צמח אמר רפרם בר פפא א"ר חסדא לא שנו אלא שאינה בושה לעמוד לפניו ערום [י] אבל בושה לעמוד לפניו ערום אסור מאי טעמא יצר אלבשה רב אחא בר אבא [יא] איקלע לבי רב חסדא חתניה שקליה לבת ברתיה אותבוה בכנפיה אמר ליה לא סבר לה מר דמקדשא אמר ליה עברת לך אדרב [יב] דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי אלעזר אסור לאדם שיקדש את בתו בשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה מר נמי עבר ליה אדשמואל [יג] דאמר שמואל אין משתמשים באשה אמר ליה אנא [יד]כאידך דשמואל סבירא לי דאמר שמואל הכל

שערות מתעב שיש ולמעלה הוי סימן גמור ולגיסא אמרת הוי שומא עד בת שתים עשרה שנים ויום אחד: בושה לעמוד לפניו. מילוא שיש בה [טו] טעם מלה: לא סבר לה מר דמקדשא. אין מלוני יודע שהיא מקודשת ויש לו להתרחק מאשת איש: הכל

(ו) [ג] ר"ל כד חזייה דהוה מצטער כו' (גלרון): [ז] ר"ל ליגער (רש"ל): [ח] דפו"ס צריך: [ט] ר"ל תיובתא (רש"ל): [י] [צ"ל מכלי לחו עי' מגדש להה. עדוך ערך כל כ"] (גליון): [יא] ס"א נהרא (גליון): [יב] דפו"ס ברומה, ובסמוך ליתא "ערום" וכ"ה בראשונים: [יג] ר"א חנן בר רבא (גליון): [יד] דפו"י וכת"י הבו (דפו"ס יהבו) ליה בסא. מגזו "ד כוס (וניחא לנוסח דפו"ס שלא גורס בגמרא "אמר ליה הבו לי בסא"): [טו] דפו"ס שקא ובית. החזיק עצמו כמת: [כ] ר"ל השמיט שאכלה בהיתר אכלה [ל] רש"ל ורש"ש, וכ"ה בדפו"ס ובכת"י): [מ] צ"ל הפרם (כהה"ס): [נ] ר"ל מה (רש"ל, וכ"ה בדפו"ס ובכת"י וברש"י שבע"). הרש"ש מגיה מה בבירה): [ס] דפו"י ורש"י שבע"י מירה: [ע] בדפו"י הה"א עם הדיבור הקודם, יכן הגיה הרש"ש, ע"ש, ולפנינו ע"ש המהרש"ל, ועי' פנ"י ושו"ת אגו"מ אה"ע ח"ד מי' סד: [פ] צריך להוסיף אלא (רש"ל, וכ"ה בדפו"ס ובכת"י): [צ] כת"י הגיהו בה תשע ואינו מדוייק: [ק] דפו"ס וכת"י ור"ן תינוקת בת תשע שנים. בדמסיים סיפא: [ר] דפו"ס וכת"י ור"ן תינוקת בת שלש וכו'. תינוקת בת שתים עשרה וכו' ותינוק בן שלש עשרה. (ע"י"ס מגרסת מה) ומן סכן מלות לגלל שערות ומלילן מנוסח שמשם ומלילן מלות לגלל [מילה] מלמס מחלוים לכן (ברכות כה). אין משתמשים באשה. שלא ילמדנה לגיות מגלה מן המנשים [לעיל ע].

מסורת הש"ס עם הוספות

(ו) [ג"ר כנ.], ב) מיר כנ. ע"ש, ג) [ברכות כו. וש"ן], ד) מכות כד., ה) לעיל מ"ב, ו) לעיל ע ע"ל.

הגהות הב"ח

(ה) גב' עם אשה ובת המתותה עם אשה ובת המתותה עם אשה ומה מעלה: (ב) שם מיתוקת מה מעט. כ"ב עין מלמדי הגיע על גרסת זו ומתוך דס"ל מיתוקת בת ג' שנים ויום אחד ותינוק בן ג' שנים ויום אחד מ"ד מיתוקת בת ר"ל שנה ויום אחד ותינוק בן ר"ל שנה ויום אחד ומעלה בגמלאפסי גוכם כגלכמיגו יכן גרס הר"ן בפרק"ר: (ג) רש"י ד"ה שמנו יכו' מנתן צוענים ומומרים: (ד) ד"ה מיסה הפרם אע"פ שאישה הפרב לריכן סליחה: (ה) ד"ה והיתה שותה יכו' מבטיחר היתה שותה יין: (ו) ד"ה שמי ומי' לה לרם ובן אמה ולמחה: (ז) תוס' ד"ה אמי ומי' דאמן:

הגהות הגר"א

[א] גב' עם אשה וחמותה עם אשה ובת חבורה עם אשה ובת בעלה ע"ל:

תורה אור השלם

א) וְאִם הָעֵר יָעֵר אֶחָם אַרְשָׁה בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל אֲשֶׁר שָׁפַתִּי עָלָיו וְהֵפֵר לוֹ וְסָלַח לָהּ יְהוָה: [במדבר ל, יג]

ב) וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשַׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: [ויקרא ה, יז]

ג) רַבָּה כְּצִפֹּר הַשְּׁרֵה נָתַתִּיךְ וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתֵּלְכִי בַּעֲדִי עֲדָיִים שָׁדַיִם נָכֹנוּ וְשַׂעֵךְ צִמֵּחַ וְאַתְּ עֵרֹם וְעֶרְיָה: [יחזקאל טז, ז]

הגהות וציונים

(א) [צ"ל כד חזייה דהוה מצטער כו' (גלרון): [ב] צ"ל ליגער (רש"ל): [ג] דפו"ס צריך: [ד] [צ"ל מכלי לחו עי' מגדש להה. עדוך ערך כל כ"] (גליון): [ה] ס"א נהרא (גליון): [ו] דפו"ס ברומה, ובסמוך ליתא "ערום" וכ"ה בראשונים: [ז] ר"א חנן בר רבא (גליון): [ח] דפו"י וכת"י הבו (דפו"ס יהבו) ליה בסא. מגזו "ד כוס (וניחא לנוסח דפו"ס שלא גורס בגמרא "אמר ליה הבו לי בסא"): [ט] דפו"ס שקא ובית. החזיק עצמו כמת: [י] ר"ל השמיט שאכלה בהיתר אכלה [יא] רש"ל ורש"ש, וכ"ה בדפו"ס ובכת"י): [יב] ר"ל הפרם (כהה"ס): [יג] צ"ל מה (רש"ל, וכ"ה בדפו"ס ובכת"י וברש"י שבע"). הרש"ש מגיה מה בבירה): [יד] דפו"י ורש"י שבע"י מירה: [טו] בדפו"י הה"א עם הדיבור הקודם, יכן הגיה הרש"ש, ע"ש, ולפנינו ע"ש המהרש"ל, ועי' פנ"י ושו"ת אגו"מ אה"ע ח"ד מי' סד: [טז] צריך להוסיף אלא (רש"ל, וכ"ה בדפו"ס ובכת"י): [יז] כת"י הגיהו בה תשע ואינו מדוייק: [יח] דפו"ס וכת"י ור"ן תינוקת בת תשע שנים. בדמסיים סיפא: [יט] דפו"ס וכת"י ור"ן תינוקת בת שלש וכו'. תינוקת בת שתים עשרה וכו' ותינוק בן שלש עשרה. (ע"י"ס מגרסת מה) ומן סכן מלות לגלל שערות ומלילן מנוסח שמשם ומלילן מלות לגלל [מילה] מלמס מחלוים לכן (ברכות כה). אין משתמשים באשה. שלא ילמדנה לגיות מגלה מן המנשים [לעיל ע].

עין משפט נר מצוה

קב א מי' פכ"ג מהלי אישורי ביאה הלי ג טוש"ע אה"ע סי' כד: קבא ב מי' שם הלי ט טוש"ע שם ס"ע סימן כג סעיף י:

קבב ג ד מי' פכ"ח מהלי אישורי ביאה הלכה ז טוש"ע אה"ע סימן כא סעיף ז:

קבג ה טוש"ע שם סעי' ה מאו"מ:

תוס' ר"י הזקן

שני אנשים: שהי יבמות. נשי שהי אחים וכולן שונאות זו את זו כדפרש טעמא ביבמות פ' האשה שהלכה: טעם ביאה. שמכות ענוי ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה מתוך קוטנה הילכך אין כאן משום דעת קלה: והה וזה בין לישנא קמא (ובין) לישנא בתרא דס"ל לרישנא קמא דמתשע שנים ויום אחד בקטנה ר"ב יום אחד בקטן הוו שתי שערות סימן: בושה. שיש כה צד טעם ביאה הילכך לא ישן עמה בקרוב בשר אף על פי שהיא קטנה עדיין. בהלכות הרי"ף הכי איתא לא שנו אלא דמקדשא אבל לא מקדשא לית לן בה (ז) ונראה דר"ש ליש דקטנה שבושה לעמוד ערומה אסור לישן עמה בקרוב בשר דוקא כשהיא מקודשת שיש בה צד טעם ביאה. ונראה שפירש הרי"ף טעם ביאה (ז): אותבה בכנפיה. שישן עמה בקרוב בשר שהניחה תחת כנפי לבושו:

חשק שלמה

על תוס' ר"י הזקן

(ז) עי' בר"ן ובכל"ם מפ"ב מ' אמר הרי"ף ז"ל שם. (ז) נראה לחסר כאן לחם מיתה.

לעדר רש"י

שומי"ר. מירוס לשמעל (הימטען):

ליקומי רש"י

במה הכתוב מדבר. אם מלמה שנדרה הפר לה בעלה סליחה זו לחה. אלא ע"כ מלמה שהפר לה בעלה ולא לא דפה הכתוב מדבר להא כגר כמיב ואם מיס שמוע אוכה יכל לאוה לבייטי שהפר לה בידיעתה (מיר כב.) לאו אדעתאי. לא נאמר לכי (ברכות מו.). לא סיימי זכוק, וכנמי פירמו לא פגיל לי (שבת צה.). בוגג סיימי (מנחות לח.). עם שתי יבמות. מפני בבוגלות ז' אם זו דילמה שמא פוקה לחיות לחתה. עם אשה וחמותה. חמותה שומאתה שמומרת עלה זו אמלו כל ענוגי ומעלו. אם אשה ובת המותה. כת חמותה שומרת זי מיכם כל עמל אני ומעי ואני אמלה. אם אשה ובת בעלה. זי בלה ממקום אמי מולגת כל עמלה ובפוח קיר.).

תינוקת בת תשע וכו'. מהיות זמן שהן נאין לגלל מלה (שם הגי"מא תינוקת בת שלש וכו'). תינוקת בת שתים עשרה וכו' ותינוק בן שלש עשרה. (ע"י"ס מגרסת מה) ומן סכן מלות לגלל שערות ומלילן מנוסח שמשם ומלילן מלות לגלל [מילה] מלמס מחלוים לכן (ברכות כה). אין משתמשים באשה. שלא ילמדנה לגיות מגלה מן המנשים [לעיל ע].

3

יג מי שאין לו אשה וכו'. במסקה סס (דף פ"ב.) גם ילמד ריוק סופרים וגם תלמד אשה סופרים רבי אליעזר אומר אף מי שאין לו אשה לא ילמד ריוק סופרים ובגמרא ריוק משום אמתתא דיניקי אשה משום אבהמתא דיעוקי. עוד שם על הא דרבי אליעזר איצטריך לרבי מי שאין לו אשה כלל או דילמא כשאין שריר אצלה מ"ש אף מי שיש לו אשה יאיסה שריר אצלו גם ילמד סופרים ואמרו בירושלמי ואיסה שריר אצלו באותו מקום. ונראה שרבינו פוסק כרבי אליעזר משום דשקלו ושרו בגמרא אליבא דיש לחלוק ולומר משום דנפקא מינה לה"ק הוא והכי קא בעי מי שאין לו אשה כלל קאמר ואמאי לאוסופי אמ"ק דאילו מ"ק אמר דוקא ריוק אבל גם מעולם ואמר ר' אליעזר אפי' גם כיון שאין לו עכשיו או דילמא בשאין שריר אצלו דאילו מ"ק אמר כל שאין לו עכשיו ריוק נמי קרי ליה ואמאי רבי אליעזר לגיסר דאפילו יש לו ואיסה שריר אצלו גם. מיהו לענין הלכה קי"ל כחסס מאנה דכל שיש לו עכשיו יכול ללמוד. וכן נראה מן ההלכות שגם הזכירו בעיא זו ופע"פ שהיה לסס להזכירה כדי לדעת דברי מ"ק אפשר שסמכו דקסס דוקא הוא מי שאינו נשוי עכשיו ואפשר שרבינו ז"ל סובר דהאי שריר אצלו בנים הספר קאמר וגם קי"ל כרבי אליעזר אבל כס"ק דכל שהוא נשוי עכשיו מותר ואפ"פ שאשתו נמקום אחר וכן עיקר:

יד תקנו חכמים שתהיינה הנשים וכו'. בסנהדרין פרק כ"ג (דף י"ע.):

טו אין ממנין אדם נאמן ובשר וכו'. ירושלמי פ"ק דכתובות אמר רבי זעירא מתניתא אמרה אפילו כשרים אין ממנין דתני אפי' מסיח שבחשיבים אין ממנין אומן אפוטרופוס לעריות:

אסור לאדם לבנות וכו'. בברכות פרק הרואה (דף ס"ג.) מניח רבי אומר לעולם אל יעמיד אדם אפוטרופוס בתוך ביתו מתנ לן מיוסף שאלמלי לא מיתה פוטיפר אם יוסף אפוטרופוס בתוך ביתו לא בא לאותו דבר ובע"ז פרק אין מעמידין (דף כ"ב:) תני רב יוסף ארמלתא לא תרבי כלבא ולא תעשי רב ר' אליעזר אומר אם יש לו אשה וכו'. במסקה סס סי' כ"ל סמ"ג שם: ב ברכות דף ס"ה:

טז לא תקנה אשה עבדים זכרים וכו' ואפי' קטנים וכו'. בנדרים פרק אילו נדרים (כ"מ דף ע"ב.):

יז אין דורשין בסתרי עריות וכו'. בתוספתא (דף י"ל.): ריש פרק אין דורשין בעריות בג' והטעם שהזכיר רבינו מפורש שם בגמרא:

יח אמרו חכמים בשעה שנצטוו וכו'. בספרי ויאמר משה את העם בוכה למשפחותיו מלמד שהיו ישראל נצטערים בשעה שאמר להם משה לפרוש מן הערות ומלמד שהיה אדם נוטל אחותו ואחות אביו ואחות אמו ובגמרא פרק אמרו דיומא (דף ע"ה.) בוכה למשפחותיו על עסקי משפחותיו:

יט ואמרו חכמים גזל ועריות וכו'. בפרק אין דורשין: ועוד אמרו חכמים וכו'. בע"ב פרק גט פשוט (דף קפ"ה.):

כ גדולי החכמים וכו'. בפ' ר' ישמעאל (דף פ"ו):

כא וכן יתרחק מן השחוק וכו'. בחגיגה שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה:

ולא ישב בלא וכו'. בפרק הנע"ר (דף ס"ב:) כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא שלום שנאמר וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא: גדולה מכל זאת אמרו וכו'. בריש בקדושין (דף ל':) אם פגע בך מנוול זה ומשכהו לבית המדרש אם אבן הוא נמוח אם כדוג הוא מתפוצץ שנאמר הלא כה דברי כאש נאום י' וכפטיש יפוצץ סלע: ובחכמה הוא אומר וכו'. בעירובין פרק כילד מעברין (דף נ"ד.):

סליקו להו הלכות איסורי ביאה בס"ד:

הפתח פתוח לרשות הרבים אין חוששין משום יחוד:

יג מי שאין לו אשה לא ילמד תינוקות. מפני שאמות הבנים באות לבית הספר לבניהם ונמצא מתגרה בנשים. וכן אשה לא תלמד קטנים מפני אבותיהן שהן באין בגלל בניהם ונמצאו מתייחדים עמה. ואין המלמד צריך שתהיה אשתו שרויה עמו בבית הספר אלא היא בביתה והיא מלמד במקומו: **יד** תיקנו חכמים שתהיינה הנשים מספרות זו עם זו בבית הכסא כדי שלא [ג]יכנס שם איש משום יחוד: **טו** אין ממנין אפילו אדם נאמן וכשר להיות שומר חצר שיש שם נשים אע"פ שהוא עומד בחוץ שאין אפוטרופוס לעריות. ואסור לאדם למנות אפוטרופוס על ביתו שלא ינהיג אשתו לדבר עבירה:

טז *אסור לתלמיד חכם לשכון בחצר שיש בה אלמנה אע"פ שאינו מתייחד עמה מפני החשד. אלא א"כ היתה אשתו עמו. וכן אלמנה אסורה לגדל כלב מפני החשד. ולא תקנה אשה עבדים זכרים אפילו קטנים מפני החשד: **יז** אין דורשין בסתרי עריות בשלשה מפני שהאחד טרוד בשאלת הרב והשנים נושאין ונותנין זה עם זה ואין דעתם פנויה לשמוע. שדעתו של אדם קרובה אצל עריות. אם נסתפק לו דבר ששמע מורה להקל. לפיכך אין דורשין אלא לשנים כדי שיהיה האחד השומע מפנה דעתו ויודע מה שישמע מן הרב: **יח** אאין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם לפרוש אלא מן העריות והביאות האסורות. אמרו חכמים בשעה שנצטוו ישראל על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומות ובכיה שנאמר בוכה למשפחותיו על עסקי משפחות: **יט** ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן. ואין אתה מוצא קהל בכל זמן וזמן שאין בהן פרוצין בעריות וביאות אסורות. [ועוד] אמרו חכמים רוב בגזל מיעוט בעריות והכל באבק לשון הרע: **כ** לפיכך ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר זה ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעה נכונה כדי להנצל מהן. ויזהר מן הייחוד שהוא הגורם הגדול. גדולי החכמים היו אומרים לתלמידיהם הזהרו בי מפני בתי הזהרו בי מפני כלתי. כדי ללמד לתלמידיהם שלא יתביישו מדבר זה ויתרחקו מן הייחוד: **כא** וכן ינהוג להתרחק מן השחוק ומן [ד]השכרות ומדברי עגבים שאלו גורמין גדולים והם מעלות של עריות. ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה יתירה. גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה. ובחכמה הוא אומר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד:

השגת הראב"ד

*אסור לת"ח לשכון וכ'. כתב הראב"ד ז"ל הפרוש על מדותיו שלא לאמרו תכמים אלא שלא יתמכנו עמה עכ"ל:

א עוד שם סי' כ"ל סמ"ג שם: ב ברכות דף ס"ה:

סליקו להו הלכות איסורי ביאה בס"ד

מגדל עוז

טו אין ממנין אדם וכו' עד שאין אפיטרופוס וכו'. בהרבה מקומות היא הלכה רווחת:

טז אסור לתלמיד חכם לשכון וכו' עד אשתו עמו. כתב הראב"ד ז"ל הפרוש על מדותיו וכו':

ואני אומר הפרוש גדולה ופרישות גדול מזה שמעו סוף פרק י' יומא (דף פ"ו:) גבי הא דאמרא אסור לתלמיד חכם לשכון וכו' עד מקום אחר ועוד אמרו בגמרא אסור לתלמיד חכם לשכון וכו' עד אשתו עמו. כתב הראב"ד ז"ל הפרוש על מדותיו וכו': ואני אומר הפרוש גדולה ופרישות גדול מזה שמעו סוף פרק י' יומא (דף פ"ו:) גבי הא דאמרא אסור לתלמיד עם כל העריות ואפי' עם בהמה אבל מכלי לבו מכולה דבלא רב ששת מעבר ליה מלמא ע"כ ואם זה בבהמה כ"ש בחלמה. ומה שכתב הראב"ד ז"ל הוא ריש פרק אין מעמידין (דף כ"ב) דאמר רב יוסף ארמלתא לא תרבי כלבא ולא תבעי בר בי רב נחופיות. ולפי דעתי כי ר"מ ז"ל פי' זאת בתלמוד בלשון בדעתים בר בי רב וכתבה רבינו וכדמפרש טעמא בגמרא משום דלמיע לה ומ"ש כאן כ"ש ז"ל הוא בתלמיד חכם גדול הנקרא מרבנן דומיא דאבי ורב ששת שהיו גדולים ותלמידין תורה נרגיש ליזהר מן החשד יותר בדאמרי' בכמה מקומות. אי שמע יפרש ר"מ ז"ל אלא תמהה בלשון המברה אשתו ע"י אלים בפרק אע"פ ובאופיות ר"ל בשכומתא מי אבסנא הוא הפורה הבא להתבסן אבל בעל הבית יאוסף הוא כמו פורדא אי קרוב ועלו בזה דברי ר"מ ז"ל על מכוסם וכן כתב בלשונו הר"ם מקולי מדעת רבותיו בעלי התוספות ז"ל אית באית: יז אין דורשין בסתרי עריות על מה שישמע מן הרב. בחגיגה ריש פרק אין דורשין (דף י"ח): יח **ב** אין לך דבר בכל התורה כולה כו' עד שהוא הגורם הגדול. זה מפורסם בכמה מקומות בירושלמי ובבלי ובמדרשות: גדולי חכמים היו אומרים עד ייחרתק מן הייחוד. סוף פרק י' יומא (דף פ"ו): **בא** וכן ינהוג כו' עד עריות. פ"ק דקידושין (דף ל':): יבמות פרק הנע"ר (דף ס"ב):

הגהות מיימוניות

יד [ג] בבית הכסא שבשדות מיירי שהיו בתי בבאיות שלהן בשדות חוץ לעיר והכל נפנין שם פרש"י:

סליקו הלכות איסורי ביאה

פ: עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

רבי שמעון אומר אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו. מאמע דלרבנן אפילו אשתו עמו אסור להתייחד עם שתי נשים ואפילו לרבי שמעון נמי עם שתי נשים ואשתו עמו הוא דשרי אבל עם אשה אחת אפילו אשתו עמו אסור וקשה מהיכא דפרק אין מעמידין (ע"ז דף כה.) גבי הא דתנן לא תתייחד אשה עמהם ובעי עלה גמרא במאי עסקינן אילימא בחד וכדאותה ביאורא מי שרי והתנן לא יתייחד כו' ומסיק בשאשתו אל עובד כוכבים עמו עובד כוכבים אין אשתו משמרתו ישראל אשתו משמרתו ומדלא מוקי לה התם כרבי שמעון משמע דאפילו לרבנן נמי אתיא ואשה אחת נמי משמע דשרי כשאשתו עמו לכך נראה לר"י (ג) דלרבי שמעון אינו אסור אלא כשאין אשתו עמו דוקא[ב] וסבי גרסינן ר' שמעון אומר אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים ובזמן שאשתו עמו ישן עמהן בפונדקי מפני שאשתו משמרתו ואתמר אפילו לרבנן ואפילו עם אשה אחת: **כי** ההיא מעשה דההיא **איתתא** דהוה עובדא **ואפיקתיה.** פר"ח מעשה באשה אחת שהיתה בוכה ומתאוננת על קבר בעלה והיה שם אדם אחד שהיה שומר תלוי אחד ולוה לו המלך לשומרו ובא אצל האשה ופיתה אותה ושמעה לו וכשחזר אצל התלוי לא מצאו והיה מצטער מאד מפחד המלך אמרה לו האשה אל תירא קח בעלי מקברו ותלהו במקומו ואפיקתיה לבעלה ותלהו הרי לך שאפילו בשעת אינות נתגבר יצרה עליה אך הקב"ה פירש ג' לשונות בלשון אחד גרס ורבנן כי הכי עובדא דהכא אימתא דהוה ואפיקתיה וה"פ לרבנן אפילו תביר יצרו (ג) כלומר יש לחוש דפעמים שאין שם אינות ועושין עצמן כאילו עושאין תיקון מת ויוצאין לעבירה כי הכא עובדא דהכא אימתא דהוה עובדא ואפיקתיה לתיקון מי בחזקה מת לעשות עבירה עם ההולך עמה לקוברו. לשון אחר ממורי הזקן ולא גרסינן ולא כולה בחנא שאול גרים דיו חיים שנתתי לו כי ההיא אימתא דאמרינן במועד קטן (דף מ:) שקשתה על מתה יותר מדאי עד שמתו ז' בנים והיא אחריהם מתמת שנתאוננה על מדותיו. דהוה עובדא ואפיקתיה ל"ג: **והוציאוה עשרה אנשים במטה.** בחזקה שהיא מתה וקלקלו עמה ואשת איש היתה: **דמחברי עשרה וגנבי כשורא.** שיש בה משום לעשרה בני אדם ואינם בושים מלקוברו. לשון אחר מתוק

יא) **ולישן עמהם בקירוב בשר.** אפשר דס"ל אם גדול מותר לישן עם אמותו הקטנה בת ג' שנים, רק מילתא דפסיקא נקט, דאין כל אם גדול מאמותו, משא"כ בחב ואם. וכבר כתבתי [סק"ט] דאף דבמשנה [קדושין דף פ' ע"ב] אמרו מתיחד עם אמו ועם נתו, אמר רב אסי שם בגמ' [דף פ"א ע"ב] דמתיחד עם אחותו שלא בקביעות: יב) **הגדילו ונעשה הבן גדול.** לא פירש שני הגדלות רק שתים וכתב עד שיהיו שדים נכונו ושער נמת, דלאו בגדלות שנים תליא מילתא, בשאר כשמגיעים לקיימים אלו אף קודם שני הגדלות, משמע הגיעו לכלל שיודעים להכלס ואף קודם י"א שנה ו"ב שנה, וע"כ לא הכניס עצמו לחילוף הגירסאות שבגמרא [קדושין פ"א ע"ב] [הובא בב"י בס"ק סימן זה ס"ק מ"], ומשמע זמן הרבה קודם שני הגדלות הגיעו לכלל בושה. ובב"ח [אות ו'] הסיג על פסק זה וכתב, דלא כב"י דמיקל ופסק בשו"ע שלא לאסור עד שיגיע לגדלות. ולפי מ"ש אין כאן קולא:

האב לחבק בתו ולנשקה יא)**ולישן עמה בקירוב בשר וכן האם עם בנה כל זמן שהם קטנים** יב)[טו]**הגדילו ונעשה הבן גדול והבת גדולה** יג)[טז]**עד שיהיו שדים נכונו ושערך צמח**[טו] **זה ישן בבסותו והיא ישנה בבסותה ואם היתה הבת בושה לעמוד לפני אביה ערומה** יד)**או שנתקדשה וכן אם האם בושה לעמוד בפני בנה ערומה ואף על פי שהם קטנים משהגיעו ליכלם מהם אין ישנים עמהם אלא בבסותן.**

סימן כב

איסור יהוד עם מי אסור להתיחד

ובו ב' סעיפים

א (א)[א)]**אסור להתיחד עם ערוה מהעריות בין** טו) **הגדילו ונעשה הבן גדול וכו'.** היינו אם הגדילו אסור לישן בקירוב בשר, אבל חיבוק ונישוק מותר. פרישה [אות ד'ן]: טז) **עד שיהיו שדים נכונו.** היינו אפילו קודם *שנת גדלות אם הביאו סימנים אסור, ועיין ב"י וב"מ [אות ו'] וב"מ [סקי"ב]:

מהה"רות הקב"ט ואיכ. שנתגדלו. בהה"ר: שני גדלות

סימן כב סעיף א' א) **אסור להתיחד.** בש"ס [קדושין פ' ע"ב] למד מקרא [דברים י"ג ד'] כי יסיתך אחיך בן אמך, וכי בן אם מסית ולא בן אב, אלא רמז בן מתיחד עם אמו. ותוס' פ"ק דשבת [י"ג ע"א ד"ה מה] כתבו [ד]יחוד מדאורייתא אסור, וכן כתב הטור. והרמב"ם [פב"ב מאיסורי ביאה ה"ב] כתב [ד]אסור יחוד מן הקבלה, דאינו אלא רמז ממורה, לכן אין מלקין אותו אלא מכות מרדות [שם ה"ג]. ובכלל עריות נכלל חייבי לאוין, וכן כתב פרישה [אות א']. ובש"ס [קדושין פ"א ע"ב] מבואר, דב אסי אמר מותר להתיחד עם אחותו לפי שעה ודר עם אמו בקביעות, וכתב הרא"ש [שם פ"ד סי' כ"ד] דהלכה כרב

ציונים ומקורות טו) יחזקאל ט"ז ד'. סימן כב א) לשון הרמב"ם פב"ב מאיסורי ביאה ה"א.

ערך לחם

סעיף ד' בבושו. החשוד על אחת מהעריות יתרו בו שלא יעבור על פתח ביתה ואם יעבור יבו אותו מכת מרדות. [ב"י בשם רבינו יונה ועיב כ"ג סוף ה"ב]. הושטת כלי מידו ליד אחת מכל העריות אין בו משום הרגל עבירה

נחלת צבי

סימן כב סעיף א' א. אסור להתיחד עם הערוה. הרמב"ם פרק כ"ב מהלכות איסורי ביאה [ה"ב] כתב, ואיסור יחוד העריות מפי הקבלה, אבל הטור כתב שהוא אסור מן התורה, וכך הוא בפרק אין מעמידין

באר הגולה

ת. שם דף פ"א ע"ב. ועיין כרא"ש שם [פ"ד סי' כ"ה] גירסת דליכנא קמא מינוקת מבת ג' ותינוק מבן ע'. ת. מעובלא דרב אחא בר חבא וכו', שם דף פ"א ע"ב. **סימן כב סעיף א' ת.** לשון הרמב"ם בפרק כ"ב מהלכות איסורי ביאה [ה"א], ממימרא דר' יוחנן וכו', קדושין דף פ' ע"ב

ביאור הגר"א

כט. **ואם היתה כו'.** שם [קדושין פ"א ע"ב]: ל. **או שנתקדשה.** שם, לא סבר לה כו', ואח"כ אמר מר נמי עבר כו', משמע דמתחילה דאמר לא סבר לה מר דמקדשה, אפילו בלא הא דשמואל, וא"כ הי"ה לכל שמואל להשמיטה: לא. וכן. כמו נאמ:

באר היטב

(ב"מ) מ"מ [שם]. ואם היא גדולה דשערה נמת, אסור לישן עמה בקירוב בשר אפילו בבגדים, והי"ה לאוסרה בבגדים הוי קירוב בשר. וכן לשכב בחיקה לעיין ברש"ה הוי בקירוב בשר, ט"ו. ואם היא מקודשת אסור אפילו אם היא קטנה והיא נמו. ואם הם מלובשים מותר לשכב עמהן בבגדו ובא נמו אפילו אם היא גדולה, ומשמע אפילו אם היא נשואה מותר, דהא לעיין קירוב גדולה ונשואה לי מקדשה שוין. ולעיין ברש"ה לא נדע מזה ומותר אם היא נמו לו בת נמו לעיין ברש"ה אפילו אם היא גדולה ונשואה, וכ"כ ט"ו. ומאר ערוה אסורה לעיין ברש"ה, וכן פנויה אסורה. יאמותו ממיר בטו"ז. מיהו אסור לישן עמה אפילו אם הם מלובשים. וכן יחוד אסור כמ"ש סימן אח"ז, ומכ"ש חיבוק ונישוק אסור אפילו אם הם מלובשים. והא דעולא היה מנשק לאמותו, משום דהיה יודע שלא יבוא לידי הרהור, אבל בשאר בני אדם אסור. אבל מותר לנשק לאמותו הקטנה. ביין כ"ם [סקי"ד]: **טו.** ונעשה הבן גדול. היינו אם הגדילו אסור לישן בקירוב בשר, אבל חיבוק ונישוק מותר. פרישה. [ב"ש סקט"ו]: **טז.** נכונו. היינו אפילו קודם שנתגדלו אם הביאו סימנים אסור. עיין ב"י, ב"ש, מ"מ. [מב"ש אוצר החכמה סקט"ז]:

סימן כב סעיף א' **א. אסיר להתיחד עם ערוה.** תוס' וטור כתבו שישמרו מלעשות מזאת בבנים הקטנים, ע"ש:

סימן כב סעיף א' **א. עם ערוה.** עיין באה"ש [סק"א]. ועיין בתשובת חות יאיר סי' ע"ג שכתב דאף לתוס' דוקא איש אחד עם הערוה אסור מדאורייתא, אבל

ראש פינה - חלקת השדה

סק"א. **בת ג' שנים כו'.** אף דבבחר השיעור הוא עד שיהיו שדים נכונו כו', כמ"ש כאן בשו"ע, מ"מ מסתברא דאחותו גדע, רק בקטנה בת ג' שנים יש לדמות לבתו, כדמשמע בגמ' שמביא כאן. ומשמע דלקטנה אחרינא שאינה קרובתו ודאי מותר בת ג' שנים, רק דהר"א אחותו משום דהוי ערוה דאורייתא אסור, קמ"ל. כן נראה לענ"ד: סקי"ב. **ושערך צמח כו'.** ר"ל, גם בבן הוי השיעור בהבאת סימנים, ודהו כונת המחבר. אף שכתב שיהיו שדים נכונו, מ"מ מ"ש ושער צמח קאי גם על בן, דאל"כ לא פירש שיעור כלל בבן. **קודם י"א שנה או י"ב כו'.** ר"ל י"א בבת

ראש פינה - עקבי הבית

סימן כב סק"א. **אלא רמז בן מתיחד כו'.** פירש רש"י [ד"ה אלא], דמשמע שהבן מנוי אצל אמו. ונספר פי יהושע [קדושין שם ד"ה גמרא] פירש, משום דכתיב [שם] לו בגן [כו'] בפתר לאמר כו', ופלי גם אאמו, דהא השוה הכתוב תשה לאיש לכל עונשין שבתורה. ונספר המקנה [שם ד"ה שם בגמרא רמזו] כתב ע"פ דאיתא בסנהדרין [ס"ז ע"א] פלר הוא עושה מכמין לו עדים ומזיר ומתיחד עמו, ע"ש. ולדידי נ"ע, דמכין לנו שמה שיאמר לו פעם שנית לעבוד ע"ז שהם מה כדי טומאה, הלא א"ל לשהות כ"כ. ואולי דאם איסור אסור, אז אסור אפילו בפחות מכדי טומאה, וכעת לא מצאתי מזה מפורש. [והגראה ד]שהכשר דאכל מלקיה בפעמת כ"א ע"ב שהלך לביתו קודם הא"ת משום יחוד, משמע דהיא אמר יחוד, וכן מתפסק דרך אלך נראה בן*, ודו"ק]. ועוד, כיון שצריך שהעדים יהיו קרובים כ"כ [אא ודעמו מתתו] שיאמרו מה שיאמר פעם כ', נראה דלא הוי יחוד, דמילתא דעדים אולי יבאו דרך אחר מאחר מעשים אולי יבאו דרך אחר מאחר מעשים. והרמב"ם כו' מן הקבלה כו'. ולפ"ז לכאורה אין אילוק בין יחוד ערוה ליחוד פנויה, ומהמחבר שו"ע שמילקו בב' סעיפים משמע דס"ל בטור ותוס' דבערוה יש איסור דאורייתא ובפנויה מדרבנן, ואולי משום שאיסור ערוה היה קודם גזירת דוד ופנויה מגזירת דוד לכן אילקו המחבר, ובכ"פ אינו מוכרח דעת המחבר. ומה שכתב בסעיף ב' כל המתיחד עם אשה שאסור כו' מכות מרדות כו', דמשמע אפילו עם ערוה אין לוקין רק מרדות, ג"כ לא מוכח, דאפילו הוא מדאורייתא, מ"מ אינו לאו מפורש. בכלל גם חייבי לאוין כו'. עיין

גליון מהרש"א

סעיף ד'. עד שיהיו שדים נכונו כו'. עיין בטו"ע או"ח סימן ע"ג. [שיף ד] ובנמגן אברהם שם [סק"ב]:

אפר הקפה

מסי, ומיי יודע למה הרמב"ם והטור הסמיטו. ולפשר דס"ל מע"ג דהלכה כרב מסי במה דפליג עם שמואל, אבל מה שהוסיף על המתניתין, לים הלכתא כוותיה, כי במתניתין לא תנא אלא יחוד עם אמו: סעיף ב' ב) יחוד גויה. ולא היה בכלל גזירת יחוד פגויה בת ישראל, כי בנת ישראל איכא למיגזר טפי, כי יש לחוש שמא [*יהא] מתיחד עם ערוה. פרישה [אות א']: ג) **מכין את שניהם מכת מרדות.** אבל אין אוסרים את אשת איש על בעלה ולא פגויה על כהן, ועיין תוס' [קדושין פ"א ע"א ד"ה מלקין]:

ע"פ נקבי הבית

סימן כב סעיף א' א)חוץ מהאם עם בנה והאב עם בתו יהבעל עם אשתו נדה יוחתן שפירסה' אשתו נדה קודם שיבעול אסור להתיחד עמה אלא היא ישנה בין הנשים והוא ישן בין האנשים ואם זקנה בין ילדה שדבר זה גורם לגלות ערוה בא עליה ביאה ראשונה ואחר כך נטמאת מותר להתיחד עמה (ועיין כיו"ד סימן קל"ב).

ב ג)כשאירע מעשה אמנון ותמר גזר דוד ובית דינו [א]על יחוד פגויה ואף על פי שאינה ערוה בכלל יחוד עריות היא ושמאי והלל גזרו על [ב]יחוד [2]גויה נמצא יכל המתיחד עם אשה שאסור להתיחד עמה בין ישראלית בין גויה [ב]מכין את שניהם מכת מרדות האיש והאשה

ציונים ומקורות ב) סעיף ד'. ג) לשון הרמב"ם פכ"ב מאיסורי ביאה ה"ג.

שנו"ס סימן כב 1) במהדורת של"ד: פירוש, שהגיעה לגבול האורח שלה, מן פורסא דדמא [שבת קכ"ט ע"ב] שענינו גבול. ובמהדורת באה"ג נשמט.
2) כ"ה במהדורת קבאלי שב"ז ובעקבותיה ממהדורת הרמ"א ואילך, וכ"ה ברמב"ם לפנינו. בד"ר: גוים, וכ"ה ברמב"ם דפוס קושטא, וראה בילקוט שנו"ס ברמב"ם מהדורת פרנקל.

ערך לחם

אם אין לבו גס בה, וכל כיוצא בזה. [בי בשם הרשב"א בחשובה ח"א סי' אלף קפ"חו].

מורי זהב

סימן כב סעיף ב' [א] על יחוד פגויה. דוקא ישראלית שיש בה איסור נדה דאורייתא, משא"כ בגויה, דנשג"ז הוא מדרבנן אצלה, ע"כ לא גזרו על יחודה עד שמאי והלל, כנלע"ד:

נחלת צבי

[ע"ז ל"ו ע"ב], והרמב"ם שכתב מפי קבלה, הוא"ל דאמרו פרק עשרה יוחסין [קדושין פ' ע"ב] רמז ליחוד מן התורה מנין שנאמר [דברים י"ג ז'] כי יסיתך אחיך כו', וכיון שאינו מפורש להדיא בתורה כתב מפי הקבלה, וכן כתב ב"י: **סעיף ב' ב. מכת מרדות.** וכתב המור, אבל לא נפסלה לכהונה משום זונה, והוא מדברי תוס' פרק עשרה יוחסין [קדושין פ"א ע"א ד"ה מלקין]:

נור אריה

סימן כב סעיף ב' א. יחוד פגויה. יחוד פגויה שהוחזקה נדה אסור דאורייתא. ריב"ש [סי' תכ"ה, יו"ד [סימן] קפ"ג.

ביאור הגר"א

סימן כב סעיף א' א. שדבר זה גורם כו'. קדושין וקנהדרין שם [המובאים בבאה"ג אות א']: ב. **חוץ כו'.** תמני' שם [קדושין פ' ע"ב], ולע"ג דאמר שמואל שם [פ"א ע"ב] אסור להתיחד כו', הא פריך עליה ממתני' ושמ מנאי היא, והו"ל סתם ממתני' ומחלוקת בגרייתא והלכה כסתם ממתני', וכן מתני' שם פ"ב ע' דלא כוותיה, ואף ר' יהודה לא אמר אלא בדועה ורווק, ולל המומלי שם [פ"א ע"ב] דעבדי כשמואל, מנידה חסידות עשו וכמ"ש הרמב"ם [פכ"ב מאיסורי ביאה ה"ב]. ר"ן [שם ל"ג ע"א מדפי הרי"ף]. אבל הרא"ש [שם פ"ד סי' כ"ד] פסק כרב אסי [שם]: ג. **והבעל כו'.** מועה ז' ע': **סעיף ב' ד. מכות מרדות.** הרמב"ם שם [פכ"ב מאיסורי ביאה ה"ב] ואיסור יחוד העריות מפי הקבלה, ר"ל דאסמכתא היא, ואף להסוברים שד"ת היא, מ"מ אינו אלא עשה:

באר הגולה

ונסנהדרין דף כ"ע ע"ב וע"ז דף ל"ו ע"ב. ב. דרש רב יוסף ומו', כתובות דף ד' ע"ע. ג. ברייתא ומימרא שם. **סעיף ב' ד.** מסקנא הגמרא ע"ז דף ל"ו (ע"ע) [ע"ב]. ה. מימרא דרב, קדושין דף פ"ח ע"ע.

פתחי תשובה

איש אחד עם ב' נשים או להיפך דלקמן סעיף ה' אינו אלא דרבנן. וכן כתב בספר בינת אדם שער בית הנשים סי' כ"ו, ע"ש. ומ"ש הבאה"ט בשם הפרישה דבכלל עריות נכלל חייבי לאוין, עיין בשער המלך פ"י מהלכות אישות בקונטרס חופת חתנים ס"ט בהגהת טעם המלך [קונטרס כבוד חופה] שפקפק על זה. ומ"ש הבאה"ט ובש"ס מבואר כו', עיין לקמן סימן קע"ת סעיף ה', ועיין במשנה למלך פ"א מהלכות סוטה דין ג': **ב. והאב עם בתו.** עיין בב"ה אות א' שכתב דכל יוצאי חלציו דינן שוה, בת בתו ובת בת בתו נמי שרי כמו בתו, עכ"ל. [עיין לעיל סימן כ"א בבאה"ט ס"ק י"ד ומה שכתבתי שם סק"ה. ועיין בנודע ביהודה תניינא

באר היטב

[ד]יחוד מדאורייתא, והרמב"ם כתב [ד]יחוד מן הקבלה, לאינו אלא רמז מתורה, ולכן אין מלקין אותו אלא מכת מרדות. ועיין בהרא"ש פ"ב [מים עמוקים] סי' ג' ובספר מעשה חיים [בחלק השו"ת] סי' כ"ג. ובכלל עריות נכלל חייבי לאוין. פרישה. ובש"ס מבואר, דב אסי אמר מותר להתיחד עם אחותו לפי שעה ולר עם אמו בקביעות, ובתב הרא"ש דהלכה כרב אסי, ועיין ב"ש [סק"א]: **סעיף ב' ב. מכת מרדות.** אבל אין אוסרים אשת איש על בעלה ולא פגויה על כהן בשביל היחוד. תוס' וב"י. [ב"ש סק"ג]:

ראש פינה - עקבי הבית

בספר עמ אחיס [סק"א] הקשה ע"ז, דא"כ לדעת הרמב"ם [פ"א מאישות ה"ד] דקובר [ד]אות פגויה הוי בלאו ולא תהיה קדשה, א"כ אמה הגריבו לגור בב"ד של דוד, הא בלא"ה אסור מממה מדיני לאחין, ע"ש. ואמה שכתב הב"ש לקמן סימן כ"ו סק"ב דאף לדעת הרמב"ם אינו בלאו רק במזומנת לזנות, ע"ש, לא קשה מידי. דפליג עם שמואל כו'. דקובר אפילו עם אמו ואמו אסור. ועיין בהקרוטים טוד מירולים: סק"ב. שמא יהא מתיחד כו'. כן נ"ל ור"ל, שאם יהא מותר עם פגויה לחתם, יבוא ג"כ להתיחד עם פגויה שהיא ערוה לו:

ראש פינה - חלקת השדה

וי"ב בבבן. מיהו בטור סובר כרא"ש [קדושין פ"ד סי' כ"ה] דבעינן בבה י"א שנה ובבן י"ב שנה ש"ש. ועיין באו"ח סימן ע"ג במגן אברהם סק"ב מה שהקשה על הטור כאן. (ובדרישה) [ובפרישה אות ט'] כאן מישבו ע"ש.

וגם בספר המקנה [שם פ"א ע"ב ד"ה ברש"י ד"ה זה וזה] מישבו:

סימן כב סק"א. **רעם אחותו התירו יחוד כו'.** אף דעיקר היחוד שגזר דוד [סנהדרין כ"א ע"א, ע"ז ל"ו ע"ב] היה ממעשה דאמנון ותמר שהיתה אחותו מהאב, וא"כ ודאי גזר על יחוד כהאי גוונא, מ"מ אחר שאנשי כנה"ג נקרינהו ליצויה דקורבא לעניה [סנהדרין ס"ד ע"א] כנ"ל בסימן שלפני זה [בעקבי הבית סקי' ד'], מותר גם באחותו, כ"ה במקנה במ"ש על רש"י דף פ"א ע"ב [ד"ה ודר עם]. ועיין באבות דר' נתן פ"כ [ה"ב], איתא התם, איש איש אל כל שאר בשרו [ויקרא י"ח ו'] כו', מכאן אמרו חז"ל לא יתיחד אדם עם כל הנשים, אפילו עם אחותו ועם בתו, מפני דעת הבריות כו' [ונראה שט"ס [רצ"ל] מפני טענת הבריות וכמ"ש שם לקמן]. וחמהני שלא הביאו כאן שום פוסק:

גליון מהרש"א

סימן כב סעיף א'. **והאב עם בתי כו'.** עיין סימן קע"ם סעיף ג': ב"ש סק"ג. אשת איש על בעלה ולא פגויה על כהן. מ"ש רש"י [קדושין פ"א ע"א ד"ה ואין אוסרין] אסור

לשבת הסופרים

סימן כב ב"ש סק"ב. **ולא היה בכלל גזירת יחוד.** עיין ר"ן פרק נחלא דקדושין [ל"ב טוף ע"ב ודפי הרי"ף] סמעתיק:

Oct 11 12 06:34p 732 9426190 p.8

דומי כמו בנמצאין בחי"ר ממש. אבל בח"מ ס"ק י"ג כתב נראה דה"נ בגס בה ובקינא לה אסור וכן הוא בתה"ד סימן רמ"ד, ואף שבתה"ד איתא רק על קינא לה סובר הה"מ שדמי גם בה גם לקינא לה כדכתב הב"ש במינתו ומשפע שהב"ש מסכים לה"מ. ואף שבתה"ר איירי לענין בעלה בעיר אם חוששין כשקינא לה והוכיח מהא דסברי התוס' בסוטה לענין פתח פתוח לרה"ר דבקינא לה חוששין דהוא כ"ש לענין בעלה בעיר, הרי חוינן דבעלה בעיר המירא מפתח פתוח בטבורא, והתומרא דאין מועיל להקל בגס בה הא נאמר בגמ' בבעלה בעיר, דהא הקשה הגמ' (קדושין ס"א ע"א) על ר' יוסף דאמר שקולי דרגא מחותי ביבי מרבה דאמר בעלה בעיר א"ח משום יחוד, ולא מר' יוסף עצמו דאמר פתח פתוח לרה"ר א"ח משום יחוד, משום דבשבדא דר' ביבי לא היה הפתח פתוח, ואין להוכיח מבעלה בעיר גם לפתח פתוח לרה"ר שלא יועיל בגס בה. וצריך לומר דסובר הה"מ דאין לחלק ביניהו מאחר שנאמר בבעלה בעיר מני דברים אלו בגס בה ובקינא לה בעלה שנאסרת ואשכחן שבפתחה לרה"ר נמי איכא חד מתני חומרות דהוא בקינא לה מסתמא איכא גם הומרא השניה. אבל נראה שהוא הכרח לדעה"ר לאסור גם בגס בה דהא צריך לומר שבפתח קינוי שאסר לה אל תסתרי עם פלוני נמי נאסרה להתה"ד בשנסתרה אף שלא פירש לה שלא תסתרי עם פלוני אף כשהוא בעיר פרוסה ולא היה צריך ראיות לזה, אלא דראי כזונה התה"ד הוא בסתם קינוי ס"מ הוא סתירה אף כשבבעלה בעיר, ולכן שייך לדמות הא דגס בה בה"מ סב"כ יאסר, דהרי מוכרחין לומר דשייך לחוש על סתירה כזו לאיזו אינשי דגייסא בהו דלכן בקינוי שהוא רק במיחד אינשי לא קינוי על יחוד דכל אדם, הרי בקינוי סתמא גם בסתירה כשהבעל בעיר דהא מאחר שקינא לה מזה הרי מסתמא סובר הבעל שהוא גם בה שאף כשהבעל בעיר הוא אסור להתיחוד עמה כדכתב הה"מ, ונחזא גם מה שהה"מ כתב בלשון שמעמע שגם הא דגס בה הוא מפורש בתה"ד אף שלא הזכיר סס אלא בקינא לה בלבד, וכדאיתא הב"ש שבתה"ד אסר בקינא לה והה"מ הוסיף דהיינו אם גם בה אסור שזה הא קסה על הה"מ, אבל הוא משום דהה"מ משמיענו דהוא הכרח להתה"ד שאסור גם בגס בה.

י. יחוד בזקן וחלש

בזקן וחלש שנבעל בחותו ואינו יכול לבא לידי קישוי, לכאורה אין לחלק ביחוד בין דאורייתא לדרבנן דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון, אבל הא מצינו בדור שהוצרו לו לייחד עם אבישג כראי"ר שמן בר אבא בסנהדרין דף כ"ב ע"א דהוא משום דאיסור יחוד עם מנוחה הוא רק מדרבנן דחיד וביד גזרו כדאר"י אמר רב שם בדף כ"א ע"א משום דסמכו על צדקת דוד שלא יבעלנה, שלכן מסתבר במשיחות שפגורה מהורה שהיחוד הוא רק מדרבנן מותרת להתיחוד עם זקן וחלש כזה שאינו יכול מצד המציאות לבא לידי קישוי ולא שייך שיבעול כלל דהוא עוד כדר"ש. שלכן אם נימא כמו שכתב כתר"ת בשם ספר זית רענן שאסור זקן כזה שאינו יכול לבעול מצד המציאות ביחוד דא"א דהוא דאורייתא הרי מוכרחין לחלק ביחוד בין דאורייתא לדרבנן ולא תיקון כעין דאורייתא ביחוד, דמדאורייתא אף שג"כ ברור שפעם האיסור הוא משום חשש זנות דלכן איכא חלוק בין יחוד עם אמו ועם בתו שמותר ובין יחוד דשאר ערות שאסור, מ"מ אפשר שהוא רק טעם להאיסור שמצד זה נאסר ענין היחוד, אבל האיסור יחוד בשביל זה בא"א ושאר ערות נאסר אף כשליכא הטעם. ולפיזנו נמי אחותו להיתר דהוא נמי להוציא מכלל האיסור עצם אשה זו, ואף שלא דמא אחותו לאמו ובתו שבדיה בקבריות איזה זמן אסור באחותו, האם בנשים שאסור היחוד אסור אף כשליכא חשש שיעברו על האיסור אין למילף אחותו מאמו ובתו להתיר אף כשליכא חשש ביחוד דלפרקים מאחר דאיכא חשש בקבריות, ונצטרך לומר לדידה שמה שבקבריות אסור עם אחותו הוא רק מדרבנן. אבל הוא דחק דיותר משמע דבליכא חשש ביאה לא נאסר ביחוד מדאורייתא שביחוד הרי האיסור כשאיכא הטעם דלכן שייך לחלק באחותו בין קבריות לפרקים בפשיטות, וגם הא דבעלה בעיר אין בה משום יחוד לסתם אינשי ולאלו דגייסו בה הוא יחוד, לא שייך לומר אם נימא דהוא דין קבוע שאף שליכא הטעם דחשש ביאה נמי אסור דא"כ הי"ל לאסור גם לכולהו אינשי, אלא משמע מזה דהאיסור הוא דוקא כשאיכא טעמא דשמא יעברו על האיסור שלכן כיון שלסתם אינשי ולא גייסו בה ליכא החשש דחזנת עמה כשבעלה בעיר ליכא האיסור יחוד עמהם, אף דלאלו דגייסו בה איכא איסור יחוד ואף שיש סברות דחזקות לחלק לא מסתבר, דהאיסור הוא דוקא כשאיכא החשש דקפתת היצר דזנות. ובעובדא דזקן וחלש שנתבטלו כל כחותיו ולא שייך לבא לידי קישוי היה שייך להתיר אם היה זה ברור, אבל לן אפשר לידע זה בודאי בזקנים וחלושים שנחמעטה הנאה והרצון ואיכא מציאות דיתעורר אצלם תאותם פתאם. דעיין בקידושין דף ע"א ע"ב בעובדא דר"ח בר אשי דכבר עברו כמה שנים דפריש מאשתו מצד זקנתו כדפרש"י, ומוכרחין לומר דלא היה יכול להתקשות ולבעול מצד זקנתו דאל"כ הרי היה מחויב במצות עונה לאשתו ומ"מ הרי חזינן דהיה שייך להתעורר ולהתקשות ולבעול רק שהיה צריך יותר עניני הרגעור שישורירהו להתקשות שיוכל לבעול. שלכן בכל זקן וחלש יש להסתפק בזה דאסור ביחוד.

ואולי גם חזית רענן איירי בזקן וחלש כזה. אבל בזקן וחלש שהוא חולה ושוכב במטה וידוע שלא יכול להתקשות ולבעול ע"מ רופאים מצד שהלתו מסתבר שליכא איסור יחוד, ויש שהחולה מרגיש זה בעצמו עיין בט"ז יו"ד סימן ש"ל סק"ח, אבל מנוחת מהורה שאיסורה רק מדרבנן מותרת להתיחוד עם כל זקן וחלש שאינו יכול להתקשות לפי הרגשתו בעצמו ומידע מאשתו בשביל זה דבר רחוק הוא שיתקשה ואין לו לחוש ביחוד דרבנן לזה.

יא. יחוד לפרקים עם אחותו כשדר עמה בבית

באחותו שמותר ביחוד דלפרקים אם הוא גם כשדרים אה האחות בבית אביהם שעצם הדירה עמה הוא בקבריות שג"כ כשנשאר עמה לבדה לפעמים הוא בדין לפרקים ומותר או כיון שבעצם דר עמה בקבריות ליכא היתר זה אף שהיחוד הוא לפרקים. הנה הפולם כמדומני שנוהגין להיתר דאף מי שאין להם בבית רק בן ובת שכבר הם בחיבוב מצות מגיהין אותם האב האם בבית והעלכין לאיזו שעות אף בלילה ואין חוששין ליחוד אף בשומרי תורה, ונראה שכן משמע לשון רש"י שכתב על הא דאר"י איר אסי בקדושין פ"א ע"ב מתייחד אדם עם אחותו לפרקים אבל אינו דר תמיד ביחוד אצלה בבית, ולא כתב אבל לא מתייחד כשדר תמיד אצלה בבית וגם היה סגי כשהיה כותב אבל לא כשדר תמיד אצלה בבית דאז היה נמי משמע דקאי על היתר היחוד עם אחותו לפרקים, דאינו מוחר אלא כשאינו רגיל עמה תמיד דכבר יצאה מבית אביה אבל לא כשדרין יחד בקבריות שאז אסור להתיחוד עמה כלל כמו עם שאר כל הנשים, אבל כיון שכותב אבל אינו דר תמיד ביחוד אצלה בבית משמע דהיתר יחוד לפרקים הוא אף כשדרים יחד ורגילין טובא, דהאיסור עם אחותו דוא רק לדור יחד תמיד ביחוד אבל לפרקים להיות ביחוד מותר אף כשדרין יחד ורגילין טובא, וזהו טעם מנהג העולם שמקילין, אבל ודאי שאין להניחם לבדם בבית בלילה לשעות רבות לפעמים ערובות עד שיתחשב להם כקבריות ולא שייך ליתן עין דבר קבוע לכל אלא כמי חברת כל אחד את בניו ובנותיו כן נראה לע"ד.

יב. יחוד כשספק אם היא בת ג"ש, ויחוד עם קטנה שהיא יותר מבת ג"ש

הנה בענין ספק איסור ביחוד ודאי ביחוד דאורייתא אסור משום דספק דאורייתא לחומרא וביחוד שאסור מדרבנן מותר משום דספק לקולא כמו שכתב כתר"ת. אבל הספק אם היא בת ג' שנים, הנה אף שבמי כ"ב בסעיף י"א איתא להרשא שמותר להתיחד עם תינוקת מחותה מבת ג' וכן הרשב"ם מכ"ב מאו"ב ה"י המ"מ אף שכתב דמשום הוא זה מסיק וכן נראה קצת מן הירושלמי, היינו דמחרץ דהחזנן דאיכא בה חדשא מרגשת זה הירושלמי, והוא כדי שלא נימא שאף שאיסור היחוד הוא כדי שלא יבא לידי זנות אסרה תורה לגמרי היחוד אף עם אלו שלא שייך כלל ענין איסור זנות, אלא דלא אסרה תורה ולא רבנן אלא כששייך לחוש לעבירה זנות, דהוא דוקא מבת ג' ולהלן דראוה לביאה. אבל אחרי שהוא דוקא כשאיכא חשש ביאה איך שייך לומר דאיכא חשש ביאה ביחוד בעלמא כשלא נסתרה לו מאביה או מאמה בפירוש כדי לבעלה דהא איכא לקטנה שרחמה צר ודאי כאב וצער גדול מאד בביאה דגדול, ולקטנה כזו הא אין לה תאות תשמיש שלא תרגיש בהכאב שיש לה שכתבו התוס' בשם הר"י בכתובות דף ל"ט ע"א ד"ה צער ואף גדולות בביאה ראשונה להתחתן יש שצועקות מהכאב ויש גם שאין מניחות להתחתן לגמרי הבעילה אף שרחמן הוא ראוי לבעילה, ואף גדולות כשרחמן צר מעט מדרך שאר נשים יש שאין הבעל יכול לבעול כמנורש בתוס' יבמות דף ס"ה ע"ב בסד"ה כי מתשובת ריצב"א אף שודאי רחמה גדולה משל קטנה בת שלש פי שלש וארבע ואולי יוד יותר, וגם הא יהיה דם הרבה שגם בשביל זה תצעק ואף שהוא במקום שלא ישמע קולה הא ודאי תפסר לאביה ולאמה מה שעשה לה פלוני, וגם בלא יסורים הא ברור לכל שקטנה בת ג' ואף בת חמש ואולי עוד יותר יספרו כל מה שאירע להן אף דברים שהיה להן הנאה אם הוא דבר משונה מה שאין מצוי שיעשה לה, ואם לא תבין לומר בדברים ותראה בידה על אותו המקום ויבינו מזה שבעלה, שא"כ אין לנו לחוש לאיסור יחוד שלא נאסר בשביל ביאת אנוס ולא נאסר כשאפשר לתדע כגון שהיו שם קטן וקטנה שידעו לספר מה שראו וא"כ כ"ש שיחוש למה שבחר לו שהיא עצמה תסער לאביה ולאמה, וא"כ איך שייך לאסור יחוד עם בת ג' שנים ואף עם בת ד' ה' שנים ואולי גם עם בת שש ושבע שנים לא שייך לאסור היחוד דהוא כבחור להתיחוד דאם יונה עמה תפסר לאביה ולאמה. ולכן אולי יש לומר שדורות הראשונים שאני שהיו יולדות בתמני ונשי בריאות גם קודם כראיתא בסנהדרין דף ס"ט ע"ב וידעו מזה גם תינוקות, וגם בזמן התנאים מצינו בנדה דף מ"ה ע"א דיוסטני בתו של אסורים בן אנטונינוס שאלה לרבי אשה בכמה ניסת וא"ל בת ג"ש ויום אחד אף שכבר לא חיתה מתעברת גם אז אלא בת י"ב שנה ויום אחד כדחשיב לה, ואף שלדינא בישראל סובר רבי כר"י אמר רב האינמא ר"א דאסור לאדם שיקדש את בתו קטנה עד שתגדל כדדייק תנמ' רמ"ב דקידושין דף מ"א ע"א, מ"מ חזינן דהיו נמצאים אלו שהיו מקודשין בנותיהן כשהן קטנות כראיתא בסוף קידושין סוף דף

הם. שמוק כמו (נמדבר יג) ויהם כלב השתיקם: ויצעקו בני ישראל[ב] בקול גדול. במאמרי כמסת הגדולה כתיב: בייא בייא. בלשון ארמי הוי לשון גנות ועגמה כמו אהה בלשון הקודש: הייני האי דהרביה לביתיה. למקדשו: (זבשו דהמי[ג]). הוי מנקשים לחמיס שימסר מדם ילר הרע על עצודת מוכיס: לקבולי ביה אגרא. לכוף את ילרו ולקבל שכר על כך: לא איהו בעינן וכו'. אלמא ילר תקפן: יתבי תלתא יומין וכו'. מלמיה לרב יהודה מסיק: אמת. משמע מסכים אני עמסס בתקנה זו שטוב הדבר לסלקו: חותמו של הקב"ה אמת. כשהמלך נאות ומקיים עם עבדיו חותם עמסס בתקנתם[ד] את חותמו: בגוריא. אדי קטן: ביניתא. שכר: דהא דאברא. קלמת של עוסכת: אברא שאיף קליה. שואף את הקול ומעכבו לאמת יותר מכל כלי מתכות: זאת הרשעה. זהו ילר הרע ובטוחת זכויה כתיב שהיה בתחילת בית שני: דעבידה. של עריות: חבשוה תלתא יומין וכו'. ומתוך כך פסק ממוס הזכרים מלהוליד והנקבות מלילד: איכש ביעתא בת יומא (ולא אשתכה[ה]). מתבקשה מילה שנולדה בו ביום: ולא אשתכה. שמפילו אותן שהיו גמורות קודם לכן פסקו מלגמת: לבש פלגא. שלא יהא שולט במקום עבירה כדי שלא יהא תובע עריות: בהלינהו לעיניה. שמו עיניו בכחול: אהני ביה. הך תקנתא פורתא דלא מיגרי בקריבתה בלמוז ובחמומו אבל מתגרה הוא בלאשת איש ובנדה: תרדין. בלד"ם בלע"ז ומשלשלין את המעיס וכן שכר חדש: אתם בית ישראל אינן כן. רב יהודה קאמר לה למלרסיה לקלא: הנצמדים למעל פעור. כלומר אבל אתם לא הסיטו זאת על נפש שע"ז מגונה היא מכל ע"ז שבעולם ונלמדו ומדבקו בה כלמיד בחיל המוקף ע"פ כלי שממרחין אותו בשטוח יפה ואל המקום לא היו נלמדים אלא לדוקים כמרגלות המדובקות שדוקות ואינן דבוקות: במתניתא תנא. שבח הוא אלא לדבק משמע מתובר עפי מנלמד למידין אינן מתובדין ומשכין חזין אלך ואינך דבק משמע יפה יפה: סבבאי. שם יהודי הוא: בן אלם. בסמך ושם מקום הוא: ניתח בחוטמו. של פעור: מקלסין. משבחין: ואע"ג דמכוין לבזוי. חייב קרבן על שגגתו ואם התרו בו חייב מיתה: לבי תורתא. מקום: פיבא. בלשע"ז בלע"ז: מרקולים הוא. זה וזהו שבולמו: למרקולים תנן. לכניו לכבדו ואמי זרקתי להכות בגופו: במרקולים. עלמו להכותו: אישקליה. אע"ג שכבר עבד ואין השמן לבר קא בעי למשקליה כדי שלא תמנאה בעבודה שלו: רווחא להבירתה שבק. מפנה לה מקום לזרקים: מתני' שימסור למולך. מוסרו כיד מסרתי ע"ז: ויעביר באש. בגמרא מפרש היכי הוו עבדי וליפי מקרמי דמרוייהו בעיין: גמ' קתני. מתניתין (דף נג.) מחייב סקילה ע"ז בלגפי נפשה הטובד ע"ז וקתני מולך אלמא מולך לאו בכלל ע"ז ונפקא מינה לאם זבח וקבר לפניו פטור אי נמי הטבר מזרעו לגאל ע"ז ואין דרכה בכך לא מחייב דמולך דוקא כתוב בשמו מולך: אחד למולך ואחד לשאר ע"ז. הטבר זרעו חייב קסבר מולך נמי ע"ז הוא ולא אילטריך לאחזורי עלה בכדרכה דמתיכה יעבדו (דברים יב) נפקא[ו] אלא לומר לך שאם עשה אלא למולך פטור: שלא למולך פטור. דמולך דוקא כתיבי שדרכה בכך ולא משום ע"ז אחזר עליו דהא מתיכה יעבדו נפקא אלא מוק הוא להם והחירה הקפיד על מוק זה בסקילה לפיכך הוצרך לכתוב: כל שהמליכו עליהם[ז]. שקבל שמו מולך: רבא אמר. לא אמרו דבר אחד דמולך ערלי איכא ביניהו כגון ערוד וקיסם שאינו ראוי עליו להטבר לו בגו זה לר"מ בר' שמעון לא אמרינן אלא במולך קטוב ונא: רבי

[ב] מרקולים. אור"ת קילוס שמה לשון שמח אלא שחכמים כינו אותה לגנאי וקרלוה קולים לשון לעג וקלס (חולין מג"ו) ומר לשון מילוף כמו במר דשמוטה (חולין דף מ.) במר לפרזלא (בכורות דף ל.) במר לכנתא (בכורות דף ל.) כלומר מילוף קילוס שמחליפו שמה[ח]: אע"ג דקמיכוין לבזויה. [ט]ועובדה בבזוי [י] דאי לא קמכוין אלא לבזות הא אפילו עובד מלהטה ומירלאה פטור לרבא[יא] ואפילו לאמרי דמחייב התם הכא מודה דפטור: קתני ע"ז וקתני מולך. אף על גב דקתני ע"ז וקתני פטור ומרקולים[יב] לא דמי להתם לפרוסי דינא קאמי אבל הכא דייק מרישא דקתני[יג] אלו הן הנסקלין עובד ע"ז והנותן מזרעו למולך ולא קתני פטור ומרקולים:

העביר

[ה] הם שאלה להזכיר (ו) בשם ה' שלא לימדו אביו ואמו[ז] מיד הוציא יראתו מחיקו ומחבקה ומנשקה[ח] עד שנבקעה כריסו ונפלה יראתו לארץ ונפל הוא עליה לקיים מה שנאמר [ט] ונתתי פגריכם על פגרי גלוליכם בתר דאביקו ביה ת"ש [י] ויזעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם מאי אמור אמר רב יהודה ואיתימא ר' יונתן [יא] בייא בייא היינו דאחרביה לביתא וקליא להיכלא וקטלינהו לצדיקי ואגלינהו לישראל מארעייהו ועדיין הוא מרקד בינן כלום יהבתיה לן אלא לקבולי ביה אגרא לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן בתר דאביקו ביה יתבו תלתא יומי[יב] בתעניתא בעו רחמי נפל להו פיתקא מרקיעא דהוה כתיב בה אמת אמר רבי חנינא שמע מינה [יג] חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת נפק כגוריא דנורא מבית קדשי הקדשים אמר להו נביא לישראל היינו יצרא דע"ז בהדי דקתפסי ליה אישתמיט ביניתא מינה ואזל קליה בארבע מאה פרסי אמרו היכי ניעבד דילמא משמיא מרחמי עליה א"ל נביא שדיוהו בדודא דאברא ובסיוה באברא דשייף קליה דכתיב [יד] ויאמר זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה [טו] ועת רצון הוא ניבעי רחמי איצרא דעבירה בעו רחמי אימסר בידייהו חבשוהו תלתא יומי איבעו ביעתא בת יומא לחולה[טז] ולא אשכחו אמרו היכי נעבד ניבעי פלגא פלגא מרקיעא לא יהבי[יז] כחלינהו לעיניה אהני ביה דלא איגרי אינש בקרובתיה אמר רב יהודה אמר רב מעשה בנכרית אחת שהיתה חולה ביותר אמרה אם תעמוד היא אשה מחוליה תלך ותעבוד לכל ע"ז שבעולם עמדה (ועבדה[יח]) לכל ע"ז שבעולם כיון שהגיעה לפעור שאלה לכומרים במה עובדין לזו אמרו לה אוכלין תרדין ושותין שכר ומתריזין בפניה אמרה מוטב שתחזור ההיא אשה לחוליה ולא תעבוד ע"ז בכך אתם בית ישראל אינן כן [יט] הנצמדים לבעל פעור כצמיד פתיל [כ] ואתם הדבקים בה' אלהיכם כשתי תמרות הדבוקות זו בזו במתניתא תנא הנצמדים לבעל פעור כצמיד ע"י אשה ואתם הדבקים בה' אלהיכם דבוקים ממש ת"ר מעשה בסבטא בן אלם[כא] שהשכיר חמורו לנכרית אחת כיון שהגיעה לפעור אמרה לו המתן עד שאכנס ואצא לאחר שיצאה אמר לה אף את המתיני עד שאכנס ואצא אמרה לו ולא יהודי אתה אמר לה ומאי איכפת ליך נכנס פער בפניו וקינח בחוטמו והיו משרתי ע"ז מקלסין לו ואומרים מעולם לא היה אדם שעבדו לזו בכך [כב] הפוער עצמו לבעל פעור הרי זה עבודתו אע"ג דמיכוין לביזוי הזורק אבן למרקולים זו היא עבודתו אע"ג דמיכוין למירגמיה רב מנשה הוה קאזיל לבי תורתא אמרו לו ע"ז היא דקאי הכא שקל פיסא שדא ביה אמרו לו מרקולים היא אמר להו הזורק אבן למרקולים תנן אתא שאל בי מדרשא א"ל הזורק אבן במרקולים תנן [כג] אף על גב דמיכוין למירגמיה[כד] אמר להו איזיל אישקלה א"ל אחד הנוטלה ואחד הנותנה חייב כל הרא וחדא רווחא לחבירתה שביק: מתני' [כה] הנותן מזרעו למולך אינו חייב עד שימסור למולך ויעביר באש מסר למולך ולא העביר באש העביר באש ולא מסר למולך אינו חייב עד שימסור למולך ויעביר באש: גמ' קתני ע"ז וקתני מולך אמר רבי אבין תנן כמאן דאמר מולך לאו ע"ז היא דתניא [כו] אחד למולך ואחד לשאר ע"ז חייב רבי אלעזר ברבי שמעון אומר למולך חייב [כז] שלא למולך פטור אמר אביי רבי אלעזר בר' שמעון ור' חנינא בן אנטיגנוס אמרו דבר אחד רבי אלעזר בר' שמעון הא דאמרן רבי חנינא בן אנטיגנוס דתניא רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר מפני מה תפסה תורה לשון מולך כל שהמליכוהו עליהם אפי' צרור ואפי' קיסם רבא אמר מולך עראי איכא ביניהו אמר

[ב] בקול גדול. במאמרי כמסת הגדולה כתיב: בייא בייא. בלשון ארמי הוי לשון גנות ועגמה כמו אהה בלשון הקודש: הייני האי דהרביה לביתיה. למקדשו: (זבשו דהמי[ג]). הוי מנקשים לחמיס שימסר מדם ילר הרע על עצודת מוכיס: לקבולי ביה אגרא. לכוף את ילרו ולקבל שכר על כך: לא איהו בעינן וכו'. אלמא ילר תקפן: יתבי תלתא יומין וכו'. מלמיה לרב יהודה מסיק: אמת. משמע מסכים אני עמסס בתקנה זו שטוב הדבר לסלקו: חותמו של הקב"ה אמת. כשהמלך נאות ומקיים עם עבדיו חותם עמסס בתקנתם[ד] את חותמו: בגוריא. אדי קטן: ביניתא. שכר: דהא דאברא. קלמת של עוסכת: אברא שאיף קליה. שואף את הקול ומעכבו לאמת יותר מכל כלי מתכות: זאת הרשעה. זהו ילר הרע ובטוחת זכויה כתיב שהיה בתחילת בית שני: דעבידה. של עריות: חבשוה תלתא יומין וכו'. ומתוך כך פסק ממוס הזכרים מלהוליד והנקבות מלילד: איכש ביעתא בת יומא (ולא אשתכה[ה]). מתבקשה מילה שנולדה בו ביום: ולא אשתכה. שמפילו אותן שהיו גמורות קודם לכן פסקו מלגמת: לבש פלגא. שלא יהא שולט במקום עבירה כדי שלא יהא תובע עריות: בהלינהו לעיניה. שמו עיניו בכחול: אהני ביה. הך תקנתא פורתא דלא מיגרי בקריבתה בלמוז ובחמומו אבל מתגרה הוא בלאשת איש ובנדה: תרדין. בלד"ם בלע"ז ומשלשלין את המעיס וכן שכר חדש: אתם בית ישראל אינן כן. רב יהודה קאמר לה למלרסיה לקלא: הנצמדים למעל פעור. כלומר אבל אתם לא הסיטו זאת על נפש שע"ז מגונה היא מכל ע"ז שבעולם ונלמדו ומדבקו בה כלמיד בחיל המוקף ע"פ כלי שממרחין אותו בשטוח יפה ואל המקום לא היו נלמדים אלא לדוקים כמרגלות המדובקות שדוקות ואינן דבוקות: במתניתא תנא. שבח הוא אלא לדבק משמע מתובר עפי מנלמד למידין אינן מתובדין ומשכין חזין אלך ואינך דבק משמע יפה יפה: סבבאי. שם יהודי הוא: בן אלם. בסמך ושם מקום הוא: ניתח בחוטמו. של פעור: מקלסין. משבחין: ואע"ג דמכוין לבזוי. חייב קרבן על שגגתו ואם התרו בו חייב מיתה: לבי תורתא. מקום: פיבא. בלשע"ז בלע"ז: מרקולים הוא. זה וזהו שבולמו: למרקולים תנן. לכניו לכבדו ואמי זרקתי להכות בגופו: במרקולים. עלמו להכותו: אישקליה. אע"ג שכבר עבד ואין השמן לבר קא בעי למשקליה כדי שלא תמנאה בעבודה שלו: רווחא להבירתה שביק. מפנה לה מקום לזרקים: מתני' שימסור למולך. מוסרו כיד מסרתי ע"ז: ויעביר באש. בגמרא מפרש היכי הוו עבדי וליפי מקרמי דמרוייהו בעיין: גמ' קתני. מתניתין (דף נג.) מחייב סקילה ע"ז בלגפי נפשה הטובד ע"ז וקתני מולך אלמא מולך לאו בכלל ע"ז ונפקא מינה לאם זבח וקבר לפניו פטור אי נמי הטבר מזרעו לגאל ע"ז ואין דרכה בכך לא מחייב דמולך דוקא כתוב בשמו מולך: אחד למולך ואחד לשאר ע"ז. הטבר זרעו חייב קסבר מולך נמי ע"ז הוא ולא אילטריך לאחזורי עלה בכדרכה דמתיכה יעבדו (דברים יב) נפקא[ו] אלא לומר לך שאם עשה אלא למולך פטור: שלא למולך פטור. דמולך דוקא כתיבי שדרכה בכך ולא משום ע"ז אחזר עליו דהא מתיכה יעבדו נפקא אלא מוק הוא להם והחירה הקפיד על מוק זה בסקילה לפיכך הוצרך לכתוב: כל שהמליכוהו עליהם[ז]. שקבל שמו מולך: רבא אמר. לא אמרו דבר אחד דמולך ערלי איכא ביניהו כגון ערוד וקיסם שאינו ראוי עליו להטבר לו בגו זה לר"מ בר' שמעון לא אמרינן אלא במולך קטוב ונא: רבי

[ב] ויצעקו בני ישראל. ויזעקו בקול גדול. בלשון ארמי הוי לשון גנות ועגמה כמו אהה בלשון הקודש: הייני האי דהרביה לביתיה. למקדשו: (זבשו דהמי[ג]). הוי מנקשים לחמיס שימסר מדם ילר הרע על עצודת מוכיס: לקבולי ביה אגרא. לכוף את ילרו ולקבל שכר על כך: לא איהו בעינן וכו'. אלמא ילר תקפן: יתבי תלתא יומין וכו'. מלמיה לרב יהודה מסיק: אמת. משמע מסכים אני עמסס בתקנה זו שטוב הדבר לסלקו: חותמו של הקב"ה אמת. כשהמלך נאות ומקיים עם עבדיו חותם עמסס בתקנתם[ד] את חותמו: בגוריא. אדי קטן: ביניתא. שכר: דהא דאברא. קלמת של עוסכת: אברא שאיף קליה. שואף את הקול ומעכבו לאמת יותר מכל כלי מתכות: זאת הרשעה. זהו ילר הרע ובטוחת זכויה כתיב שהיה בתחילת בית שני: דעבידה. של עריות: חבשוה תלתא יומין וכו'. ומתוך כך פסק ממוס הזכרים מלהוליד והנקבות מלילד: איכש ביעתא בת יומא (ולא אשתכה[ה]). מתבקשה מילה שנולדה בו ביום: ולא אשתכה. שמפילו אותן שהיו גמורות קודם לכן פסקו מלגמת: לבש פלגא. שלא יהא שולט במקום עבירה כדי שלא יהא תובע עריות: בהלינהו לעיניה. שמו עיניו בכחול: אהני ביה. הך תקנתא פורתא דלא מיגרי בקריבתה בלמוז ובחמומו אבל מתגרה הוא בלאשת איש ובנדה: תרדין. בלד"ם בלע"ז ומשלשלין את המעיס וכן שכר חדש: אתם בית ישראל אינן כן. רב יהודה קאמר לה למלרסיה לקלא: הנצמדים למעל פעור. כלומר אבל אתם לא הסיטו זאת על נפש שע"ז מגונה היא מכל ע"ז שבעולם ונלמדו ומדבקו בה כלמיד בחיל המוקף ע"פ כלי שממרחין אותו בשטוח יפה ואל המקום לא היו נלמדים אלא לדוקים כמרגלות המדובקות שדוקות ואינן דבוקות: במתניתא תנא. שבח הוא אלא לדבק משמע מתובר עפי מנלמד למידין אינן מתובדין ומשכין חזין אלך ואינך דבק משמע יפה יפה: סבבאי. שם יהודי הוא: בן אלם. בסמך ושם מקום הוא: ניתח בחוטמו. של פעור: מקלסין. משבחין: ואע"ג דמכוין לבזוי. חייב קרבן על שגגתו ואם התרו בו חייב מיתה: לבי תורתא. מקום: פיבא. בלשע"ז בלע"ז: מרקולים הוא. זה וזהו שבולמו: למרקולים תנן. לכניו לכבדו ואמי זרקתי להכות בגופו: במרקולים. עלמו להכותו: אישקליה. אע"ג שכבר עבד ואין השמן לבר קא בעי למשקליה כדי שלא תמנאה בעבודה שלו: רווחא להבירתה שביק. מפנה לה מקום לזרקים: מתני' שימסור למולך. מוסרו כיד מסרתי ע"ז: ויעביר באש. בגמרא מפרש היכי הוו עבדי וליפי מקרמי דמרוייהו בעיין: גמ' קתני. מתניתין (דף נג.) מחייב סקילה ע"ז בלגפי נפשה הטובד ע"ז וקתני מולך אלמא מולך לאו בכלל ע"ז ונפקא מינה לאם זבח וקבר לפניו פטור אי נמי הטבר מזרעו לגאל ע"ז ואין דרכה בכך לא מחייב דמולך דוקא כתוב בשמו מולך: אחד למולך ואחד לשאר ע"ז. הטבר זרעו חייב קסבר מולך נמי ע"ז הוא ולא אילטריך לאחזורי עלה בכדרכה דמתיכה יעבדו (דברים יב) נפקא[ו] אלא לומר לך שאם עשה אלא למולך פטור: שלא למולך פטור. דמולך דוקא כתיבי שדרכה בכך ולא משום ע"ז אחזר עליו דהא מתיכה יעבדו נפקא אלא מוק הוא להם והחירה הקפיד על מוק זה בסקילה לפיכך הוצרך לכתוב: כל שהמליכוהו עליהם[ז]. שקבל שמו מולך: רבא אמר. לא אמרו דבר אחד דמולך ערלי איכא ביניהו כגון ערוד וקיסם שאינו ראוי עליו להטבר לו בגו זה לר"מ בר' שמעון לא אמרינן אלא במולך קטוב ונא: רבי

מסורת הש"ס עם הוספות

[א] יומא סט: [ע"ש כל הענין]. [ב] שבת נה. [ג] יומא שם: [ד] [ברכות ס. וש"נ]. [ה] [תוספתא פ"ו]. [ו] לעיל סג. [ז] [סנהד' יג]. [ח] [ועי' מוס' כ"מ כה: ד"ה לאמרי וחוס' ע"ז ב. ד"ה אגנין]. [ט] ע' רש"ל. [י] לעיל מא. [כ] לעיל ס.: [ל] לעיל נג ע"א.

הגהות הב"ח

[א] גמ' שם אלא לאזהרה. כ"כ עמים ו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אף ע"ג. לעבודה בבזוי. עי' לעיל סא ע"ב תוד"ה רבא:

ליקוטי רש"י

הם. ויהם. לשון שמוקה וכן (זכריה ב יז) סם כל בשר (במדבר ג.) סם כי לא לאזהיר (במדבר יב. לן). בייא בייא. לשון זעקה וקונלגא (יומא סט.) וכעי"ן (בראשית מג. כ). פיתקא. כתב אמת. כלומר מסכים אני עמסס (יומא שם). חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת. אמלמיה (לאומות) ולאשון (אמרון) על שם אני אלהון ואני אחרון ואני הוא (שבת נה. עיין איוב בח. ב). אבר להו בגיא. אמרים עץ עדו. בדודא דאברא. נמיל של עוסכת. דשייף קליה. שאינו קלא. שכתב הקול לאוזן העוסכת ואינו יולא ממנו. ביעתא בת יומא. ביצה הנולדה בו ביום לפי שפסק המיתוס כן המעיב יאפילו אומן שעיניה החיגולת כבר אינן מהכלין במעיה. פלגא. מיכה שולט בחדש ליקח לאשתו ולא לאמרת. בהלינהו לעיניה. שימו את עיניו על ידי כחול (יומא שם). נקרו לעיניו (ברכות שם). דלא איגרי אינש בקרובתיה. לא מקוף ילרים עליהם אלהנו ביה אלמי מעמד הגאולה אלא מגרי בקרובתה מכי כחלינהו ונקרינהו לעיניה (קידושין פא:). פעור. על שם שפוטרין לפניו פי הטבעת ומוליחין לפי יום הוא עבודתו (במדבר כה. ג). צמיד פתיל. מעופה לאדהון פתיל עליו יפה ממסר (במדבר יט. טו). מתוחדים תנופתו עליו לפיו יפה (חולין כה.). בת"ל. לשון מסוכר בלשון ערבי יכן נאמרולי אלנים נאמלמי (בראשית ל. ח) מתחבריתי עם אחותי (במדבר שם). מגופו (חולין שם). מרקוליים. מגדלין אלב אבנים אחת מכאן ואחת מכאן אלמעלה על גריסן וקורין אומה מרקולים ועיכרן אומה בריקת האבנים (לעיל ס:). יש עכו"ם שאינו בגל אל אבנים וקורין לה מרקוליס ולא הבא ותרב לה אלן והיל עמודים (ע"ז מב.). פיבא. רגע גוש עפר בלשע"ז בלע"ז (מכות ח.). לאי ע"ז היא. אלא אחר הענולה מוכיס בעלמת הוא ובמעמת מיכ עליה מקולה (לעיל נג.).

עין משפט נר מצוה

קסב א ב מי' ס פ"ג מהלי עכו"ם הלכה ה:

קסג ג מי' סס פ"ו הלכה ד:

קסד ד מי' סס הלכה ג:

תורה אור השלם

א) וְנָשְׂאוּ דוֹדוֹ וּמִסְרָפוֹ לְהַחֲצִיא אֲצָמִים מִן הַבַּיִת וְאָמַר לַאֲשֶׁר בְּיָרְכָתַי הַבַּיִת הַעֲוֹד מִשְׁפַּח וְאָמַר גַּם אָמַר הֵם כִּי לֹא לְהַחֲזִיר בָּשֶׁם יְיָ: (עמוס ה. ו)

ב) וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת בָּמוֹתֵיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת חַמְּנִיכֶם וְנָתַתִּי אֶת פִּגְרֵיכֶם עַל פִּגְרֵי גִלּוּלֵיכֶם וְגָעֲלָה נַפְשִׁי אֶתְכֶם: (ויקרא כו. ל)

ג) וַיָּקָם עַל מַעֲלַה הַלְּוִיִּם יֵשׁוּעַ וּבְנֵי קַדְמִיאֵל שְׁכַנְיָה בְּנֵי בָנִי וַיַּזְעִקוּ בְּקוֹל גָּדוֹל אֶל יְיָ אֱלֹהֵיהֶם: (נחמיה ט. ד)

ד) וַיֹּאמֶר זֹאת הָרִשְׁעָה וַיַּשְׁלֵךְ אֹתָהּ אֶל תּוֹךְ הָאֵיפָה וַיַּשְׁלֵךְ אֶת אֶבֶן הָעֹפֶרֶת אֶל פִּיהָ: (זכריה ה. ח)

ה) וַיֹּאכַר מֹשֶׁה אֶל שִׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הָרְגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר: (במדבר כה. ה)

ו) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם: (דברים ד. ד)

הגהות וציונים

[א] ראשונים. כתי' אביו בך מיה: [ב] צ"ל והבקה ונשקה (כתי"): [ג] בכתי' נוסף ותלתא דלילוא, וכ"ה ביומא יעי' בתורת חיים (דק"ס): [ד] ריש"ל בוסיף בכל ארץ ישראל (גליון) וכ"ה בכתי' ובכד ר"ה ובביומא (דק"ס) ופרי"ש ביומא בתוס' ישנים ע"א: [ה] כת"י פלגא ברביצא ליכא: [ו] רש"ל והלכה הלכה (גליון) בכת"י עמדה הלכה ועבדה, וכצ"ל במהרש"ל (דק"ס): [ז] כת"י ודפו"י מן אדם ומהרש"ל הגיה בן אלם, וכן ברש"י דפו"י מן אלם והגיה מהרש"ל בן אלם. ולא זכיתי לידע טעמו (דק"ס): [ח] "אף על גב דמיכוין למירגמיה" ליתא בכת"י וכן משמע מהרמ"ה שלא היה לפניו (דק"ס): [ט] צ"ל ויזעקו בקול גדול. (רש"ש): [י] רש"ל כ"ז וצ"ל ודהיו והדא (גליון) וכ"ה ברש"י יומא שם. והבארות המים ודק"ס משיריים דכיר דה להלן אחר ד"ה יהבי, וצ"ל בשו דחבי (דפו"י): [יא] כ"ל עם עבדיו בתקנתם חותם עמהם את חותמו (באה"מ): [יב] רש"ל מ"ד (גליון): [יג] בדפו"י אלין, וכ"ה בנוסח הנו' בכת"י ובילקוט ובד' רמ"ה, ובהרש"ל הגיה ב"ש"י כלפנינו, אלא שהמשך לשון רש"י "שקרא" משמע עיקר בנוסח דפו"י (דק"ס): [ג] ושייך למשנה לעיל ס ע"ב (גליון):

9